

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Pojišťovnictví

Účetnictví a hospodaření pojišťoven

Accounting and economy of insurance companies

DP-PO-KPO-2006-13

IVANA KLOUČKOVÁ

Vedoucí práce: Doc. Ing. Eva Ducháčková, CSc. (KPO)

Konzultant: Ing. Olga Malíková (KFÚ)

Počet stran: 89

Počet příloh: 6

Datum odevzdání: 12. května 2006

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 12. 5. 2006

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala všem, kteří mi s vypracováním diplomové práce pomáhali.

Zvláště děkuji vedoucímu diplomové práce Doc. Ing. Evě Ducháčkové, CSc. z katedry Pojišťovnictví a Ing. Olze Malíkové z katedry Financí a účetnictví za odborný dohled, věnovaný čas a poskytnutí metodických rad a připomínek při zpracování diplomové práce.

Resumé

Pojišťovna je speciální finanční instituce, která poskytuje pojistnou ochranu za účelem chránit klienty před nepříznivými důsledky nahodilých událostí. Protože pojišťovna musí zohledňovat specifika pojistných operací, je její účetnictví ve více směrech odlišné od účetnictví ostatních subjektů, které jsou povinni vést účetnictví. Cílem této diplomové práce je tedy analýza účetnictví a finančního hospodaření v pojišťovnách. Je zaměřena na objasnění významu účetnictví ve vztahu k pojišťovně a obecných účetních zásad, na problematiku finančního podnikání pojišťoven působících na českém pojistném trhu včetně právní úpravy, ale především na postupy účtování a jejich specifika v jednotlivých účetních třídách. Díky stále se rozvíjející globalizaci ekonomik a propojování mezinárodních trhů dochází ke stále větším snahám o mezinárodní harmonizaci účetnictví. A proto bude i této problematice věnována samostatná kapitola.

Resumé

An insurance company is a special financial institution that offers an ensuring protection to their clients from the adverse consequences of accidents. The accounting system of an insurance company is slightly different in several points from the systems of other accounting subjects, obliged to use accounting, because an insurance company has to make provision for all specifics of the insurance operations. The purpose of this thesis is therefore the analysis of the accounting and financial economy of insurance companies. It is being focused on the clarification of the significance of accounting in relation with the insurance company and on the questions of financial undertaking of insurance companies on the Czech market including legal adjustments, but mainly it is being focused on the accounting procedures and its specifics in the single accounting ranks. The ongoing globalization of economics and the interconnection of international markets is now bearing a higher effort in the harmonization of accounting. Therefore a single article will be dedicated to this issue.

Klíčová slova

finanční umístění
hospodářský výsledek
investiční strategie
pojišťovna
technické rezervy
účetní standardy
účetní závěrka

Key words

financial placement
economie result
investmenst strategy
insurance company
technical reserves
accounting standarts
statement of balances

Obsah

ÚVOD	12
1. POJIŠŤOVNA A SPECIFIKA JEJÍHO ÚČTOVÁNÍ.....	14
1.1. POJIŠŤOVNA A JEJÍ ÚKOLY	14
1.2. PRÁVNÍ ÚPRAVA ÚČETNICTVÍ POJIŠŤOVEN	15
1.3. OBECNÉ ÚČETNÍ ZÁSADY	16
2. HOSPODAŘENÍ POJIŠŤOVEN	18
2.1. ŘÍZENÍ AKTIV A PASIV POJIŠŤOVNY	19
2.2. TECHNICKÉ REZERVY POJIŠŤOVNY	20
2.3. INVESTIČNÍ ČINNOST A FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ	24
2.4. VÝZNAM STANOVENÍ VÝŠE POJISTNÉHO	27
2.5. ZAJIŠTĚNÍ POJIŠŤOVEN A JEHO VÝZNAM	28
3. ÚČETNICTVÍ POJIŠŤOVEN	30
3.1. ÚČTOVÁ TŘÍDA 1 – FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ.....	31
3.1.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 10 – POZEMKY A STAVBY	34
3.1.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 11 – FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ V PODNIKATELSKÝCH SESKUPENÍ	36
3.1.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 12 A 15 – OSTATNÍ FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ.....	36
3.1.4. ÚČTOVÁ SKUPINA 13 – DEPOZITA PŘI AKTIVNÍM ZAJIŠTĚNÍ	38
3.1.5. ÚČTOVÁ SKUPINA 14 – FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ JMÉNEM POJIŠTĚNÝCH.....	38
3.2. ÚČTOVÁ TŘÍDA 2 – MAJETEK	38
3.2.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 20 – NEHMOTNÝ MAJETEK.....	38
3.2.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 21 – HMOVNÝ MOVITÝ MAJETEK.....	39
3.2.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 22 – POŘÍZENÍ MAJETKU	40
3.2.4. ÚČTOVÁ SKUPINA 23 – POKLADNÍ HODNOTY A OSTATNÍ FINANČNÍ MAJETEK.....	42
3.2.5. ÚČTOVÁ SKUPINA 24 – ZVLÁŠTNÍ BANKOVNÍ ÚČTY K FONDŮM ZDRAVOTNÍCH POJIŠŤOVEN	43
3.2.6. ÚČTOVÁ SKUPINA 25 – OSTATNÍ AKTIVA.....	43
3.2.7. INVENTARIZAČNÍ ROZDÍLY	45
3.2.8. VYŘAZOVÁNÍ MAJETKU	47
3.3. ÚČTOVÁ TŘÍDA 3 – POHLEDÁVKY, ZÁVAZKY A PŘECHODNÉ ÚČTY	48
3.3.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 30 – POHLEDÁVKY Z PŘÍMÉHO POJIŠTĚNÍ A ZAJIŠTĚNÍ	48
3.3.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 31 – POHLEDÁVKY Z VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	49
3.3.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 32 – OSTATNÍ POHLEDÁVKY	50
3.3.4. ÚČTOVÁ SKUPINA 33 – ZÁVAZKY Z PŘÍMÉHO POJIŠTĚNÍ A ZAJIŠTĚNÍ	52
3.3.5. ÚČTOVÁ SKUPINA 34 – ZÁVAZKY Z VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	52
3.3.6. ÚČTOVÁ SKUPINA 35 – ZAMĚSTNANCI A INSTITUCE	53
3.3.7. ÚČTOVÁ SKUPINA 36 – OSTATNÍ ZÁVAZKY	54
3.3.8. ÚČTOVÁ SKUPINA 37 – ZÚČTOVÁNÍ DANÍ A DOTACÍ.....	56
3.3.9. ÚČTOVÁ SKUPINA 39 – PŘECHODNÉ ÚČTY AKTIV A PASIV	59
3.3.10. ZÁSADY PRO TVORBU A POUŽÍVÁNÍ OPRAVNÝCH POLOŽEK [7]	61
3.4. ÚČTOVÁ TŘÍDA 4 – KAPITÁLOVÉ ÚČTY A DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY	62
3.4.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 40 – ZÁKLADNÍ KAPITÁL A KAPITÁLOVÉ FONDY	62
3.4.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 41 – FONDY ZE ZISKU A PŘEVEDENÉ VÝSLEDKY	65
3.4.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 42 – HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK	66
3.4.4. ÚČTOVÁ SKUPINA 43 – FONDY VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	67
3.4.5. ÚČTOVÁ SKUPINA 44 – TECHNICKÉ REZERVY	68
3.4.6. ÚČTOVÁ SKUPINA 45 – REZERVY NA OSTATNÍ RIZIKA A ZTRÁTY	69
3.4.7. ÚČTOVÁ SKUPINA 46 – DEPOZITA PŘI PASIVNÍM ZAJIŠTĚNÍ	70
3.4.8. ÚČTOVÁ SKUPINA 47 – DLOUHODOBÉ ÚVĚRY	70

3.4.9. ÚČTOVÁ SKUPINA 48 – DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY	70
3.4.10. ÚČTOVÁ SKUPINA 49 – FINANCOVÁNÍ POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI	71
3.5. ÚČTOVÁ TŘÍDA 5 – NÁKLADY	71
3.5.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 50 AŽ 51 – TECHNICKÝ ÚČET K NEŽIVOTNÍMU POJIŠTĚNÍ	72
3.5.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 52 AŽ 54 – TECHNICKÝ ÚČET K ŽIVOTNÍMU POJIŠTĚNÍ	72
3.5.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 55 AŽ 57 – NETECHNICKÝ ÚČET	72
3.5.4. ÚČTOVÁ SKUPINA 59 – VNITROPODNIKOVÉ PŘEVODY POJIŠŤOVEN	73
3.6. ÚČTOVÁ TŘÍDA 6 – VÝNOSY	73
3.6.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 60 AŽ 61 – TECHNICKÝ ÚČET K NEŽIVOTNÍMU POJIŠTĚNÍ	74
3.6.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 62 AŽ 64 – TECHNICKÝ ÚČET K ŽIVOTNÍMU POJIŠTĚNÍ	74
3.6.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 65 AŽ 67 – NETECHNICKÝ ÚČET	74
3.6.4. ÚČTOVÁ SKUPINA 69 – VNITROPODNIKOVÉ PŘEVODY POJIŠŤOVEN	75
3.7. ÚČTOVÁ TŘÍDA 7 – ZÁVĚRKOVÉ A PODROZVAHOVÉ ÚČTY	75
3.7.1. ÚČTOVÁ SKUPINA 70 – ÚČTY ROZVAŽNÉ	75
3.7.2. ÚČTOVÁ SKUPINA 71 – ÚČET ZISKŮ A ZTRÁT	75
3.7.3. ÚČTOVÁ SKUPINA 72 – PODROZVAHOVÉ ÚČTY	76
3.8. ÚČTOVÁ TŘÍDA 8 A 9 – VNITROPODNIKOVÉ ÚČETNICTVÍ POJIŠŤOVEN	76
3.9. ÚČETNÍ ZÁVĚRKA	77
3.9.1. ROZVAHA	78
3.9.2. VÝKAZ ZISKŮ A ZTRÁTY	78
3.9.3. PŘÍLOHA	79
3.9.4. PŘEHLED O ZMĚNÁCH VLASTNÍHO KAPITÁLU	79
4. HARMONIZACE DLE IFRS	79
4.1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY PŘEVODU ÚČETNICTVÍ NA MEZINÁRODNÍ ÚČETNÍ STANDARDY [5]	80
4.2. SROVNÁNÍ ČESKÉ ÚPRAVY ÚČETNÍCH PŘEDPISŮ A IAS/ISFR	82
ZÁVĚR	84
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	87
SEZNAM TABULEK, SCHÉMAT A GRAFŮ	88
SEZNAM PŘÍLOH	89

Seznam použitých zkratk a symbolů

%	procento
aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
cca.	cirka
č.	číslo
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČR	Česká republika
dle	podle
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
Kč	česká koruna
max.	maximálně
MFCR	Ministerstvo financí České republiky
mil.	milion
min.	minimálně
mld.	miliarda
např.	například
př.	příklad
Sb.	sbírka
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
účet.	účtová
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna

Úvod

Obecně bychom mohli říci, že pojišťovna je podnikatelský subjekt, který poskytuje v souladu se zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví pojistnou ochranu, jejímž základním smyslem je chránit klienty před nepříznivými důsledky nahodilých událostí. Pojišťovnu lze tedy považovat za speciální instituci, která soustřeďuje pojistné od pojistníků a ze získaného předepsaného pojistného tvoří a spravuje technické rezervy. Z podstaty své činnosti tyto ekonomické subjekty disponují značnými finančními prostředky, kterými mohou do jisté míry z makroekonomického hlediska ovlivňovat ekonomiku.

Účetnictví v pojišťovnách je ve více směrech odlišné od účetnictví podnikatelských subjektů, protože musí zohledňovat specifika pojistných operací. Cílem této práce je komplexní prezentace zvláštností účtování v pojišťovnách, a to nejen teoreticko-metodologické vymezení specifických účetních případů pojišťoven, ale také praktické ukázky účtování.

Tato diplomová práce bude rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole bude obsahem vztah účetnictví a pojišťoven, stručné vymezení právní úpravy účetnictví pojišťoven a uvedení základních pojmů jako je pojišťovna, význam účetnictví, obecné účetní zásady apod..

Druhá kapitola je věnována teoretickým aspektům finančního podnikání pojišťoven včetně právní úpravy i obecné struktury aktiv a pasiv pojišťovny. Pozornost je věnována i investiční strategii a vývoji finančního umístění pojišťoven, kde důležitou roli sehrávají technické rezervy. Konkrétní forma investování je ovlivněna nejen právními předpisy, ale také úrovní managementu pojišťovny, finančního trhu, zejména pak trhu kapitálového a otevřeností ekonomiky.

Třetí kapitola pojednává o účetnictví pojišťoven a zejména o jeho specifikách. Jedná se především o problematiku finančního umístění v pojišťovnách, účtování pohledávek a závazků z přímého pojištění a zajištění, technických rezerv životního a neživotního pojištění, vymezení daní a základního kapitálu. Dále o účtování nákladů a výnosů a jejich členění na technické účty životního a neživotního

pojištění a na netechnický účet. Kapitola vyúsťuje ve vysvětlení samotné účetní závěrky. Pro lepší pochopení se v této kapitole objevuje zaúčtování konkrétních případů. Účtové třídě 5 – Náklady a účtové třídě 6 – Výnosy už není věnována taková pozornost jako účtovým třídám předcházejícím a to z toho důvodu, že o jednotlivých nákladových a výnosových účtech se již pojednává při názorných ukázkách účtování daných případů v předcházejících účtových třídách.

Závěrečná kapitola je věnována mezinárodní harmonizaci účetnictví. Je to problematika, které je v dnešní době věnována značná pozornost. Díky otevírání hranic a propojování mezinárodních trhů a vzájemné spolupráce společností, je velice důležité, aby účetní výkazy, které bývají hlavním zdrojem informací o společnosti, o její výkonnosti a o změnách ve finanční situaci, byly co nejjednodušší. Proto také vznikly mezinárodní standardy IAS/IFRS, které mají odstranit rozdíly v národních účetních legislativách, a umožnit tak lepší srovnání a hodnocení společností z různých zemí.

1. Pojišťovna a specifika jejího účtování

Podnikatelské subjekty v tržní ekonomice musí povinně vést účetnictví a sestavovat účetní závěrku. O významu, potřebě a užitečnosti jako atributů účetnictví v současné době není sporu. Mezi finančními institucemi zaujímají zvláštní místo pojišťovny. Cílem jejich činnosti je především podnikání v oblasti pojišťování a finančního investování dočasně volných peněžních prostředků.

1.1. Pojišťovna a její úkoly

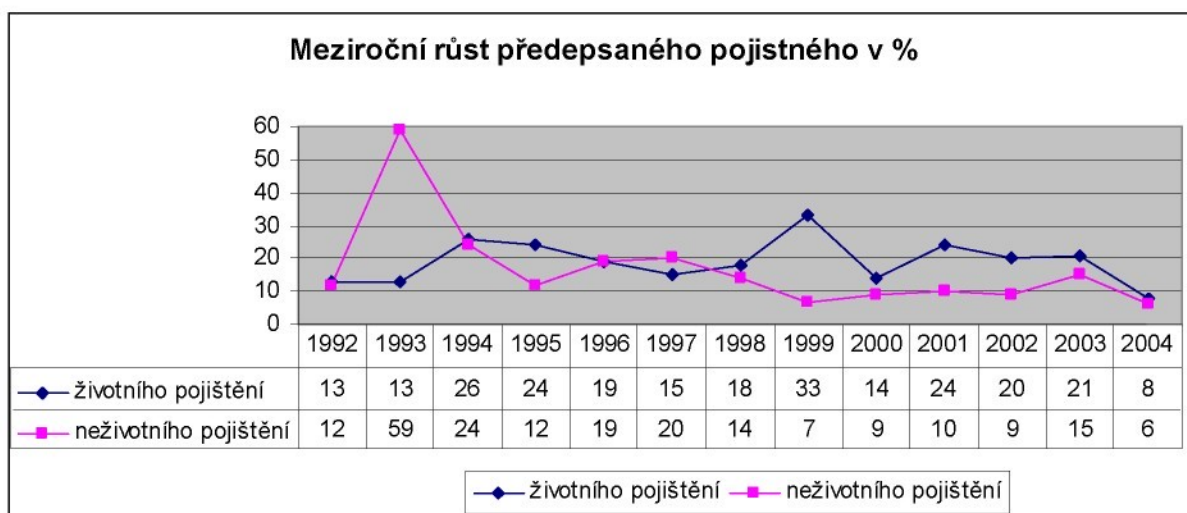
Pojišťovna je právním subjektem, který má oprávnění vykonávat pojišťovací nebo zajišťovací činnost, a který poskytuje v souladu se zákonem pojistnou ochranu, jejímž základním smyslem je odstranit nebo alespoň zmírnit nepříznivé důsledky nahodilých událostí. Pojišťovnu lze charakterizovat jako speciální finanční instituci či peněžní ústav, který soustřeďuje pojistné od pojistníků. Ze získaného předepsaného pojistného tvoří a spravuje technické rezervy s cílem jejich znovurozdělení v případě závazků vyplývajících z pojistných událostí. Pro tyto subjekty platí, kromě všeobecných předpisů, osobitá ekonomická pravidla tvorby pojistných podmínek a sazeb pojistného.

Tabulka č. 1: Předepsané pojistné všech pojišťoven v mil. Kč

Předepsané pojistné	2000	2001	2002	2003	2004
životní pojištění	22 770,1	28 282,0	34 036,4	41 123,4	44 203,3
neživotní pojištění	46 514,4	50 915,4	55 282,7	63 512,5	67 335,2
Celkem	69 284,5	79 197,4	89 319,1	104 635,9	111 538,5

Zdroj: ČAP

Graf č.1: Meziroční růst předepsaného pojistného za všechny pojišťovny v %

Pojišťovny je možné rozčlenit na specializované a univerzální.¹ Jako kritérium přitom slouží skutečnost, zda se pojišťovna soustředí na nabídku pojistných produktů z pojistného odvětví, na skupiny pojištění nebo na některá rizika, či nikoliv. Z pohledu pojišťovny jako ekonomického subjektu je jejím hlavním cílem orientovat svou činnost tak, aby dosáhla dlouhodobého zisku a rozhodujícího postavení na pojistném trhu. S přihlédnutím ke specifikám pojišťovnictví se uvádějí 3 hlavní úkoly:

- technický – náhrada škody formou pojistného plnění,
- preventivní – preventivní opatření ke snižování rizika vzniku a rozsahu škod
- podnikatelský – finanční podnikání pojišťoven.

1.2. Právní úprava účetnictví pojišťoven

Základem evropské úpravy, která byly východiskem i české úpravy účetnictví, je směrnice Rady ES č. 91/674/EHS ze dne 19. prosince 1991. Směrnice se použije pro pojišťovny namísto čtvrté směrnice (č. 78/660/EHS).

Metodika účetnictví pojišťoven je stanovena těmito základními právními normami:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 353/2001 Sb.

¹ ČEJKOVÁ, V. Pojistný trh. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2002. ISBN 80-247-0137-5, str. 82

- vyhláška č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví (novely vyhlášky: č. 474/2003 Sb. a č. 546/2004 Sb.),
- zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění jeho pozdějších předpisů,
- zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění zákona č. 492/2000 Sb.,
- České účetní standardy pro pojišťovny.

Zákon o pojišťovnictví upravuje podmínky podnikání v pojišťovnictví a státní dozor nad pojišťovnictvím, a to pro území České republiky. Tento zákon je speciálním předpisem ve vztahu zejména k Obchodnímu zákoníku a dalším obecným předpisům.

Novela zákona o účetnictví provedená zákonem č. 353/2001 Sb., která nabyla účinnosti 1.1.2002, sblížuje právní úpravu v ČR se čtvrtou, sedmou a osmou direktivou Rady EU a mezinárodními účetními standardy. Jde především o zpřesnění ustanovení o věrném a poctivém obrazu předmětu účetnictví a finanční situace. Do souladu se čtvrtou směrnicí vstupují také způsoby oceňování majetku a závazků firmy. Novela zpřesňuje a zpřísňuje rozsah a způsob vedení účetnictví, včetně sestavení účetní závěrky. [6]

1.3. Obecné účetní zásady

Účetnictví pojišťoven je založeno na respektování tzv. obecných účetních zásad, podle kterých vedou jednotlivé společnosti účetnictví, sestavují účetní výkazy a předkládají je svým uživatelům. Jsou právně kodifikované a jejich nedodržení je právně vynutitelné a postihovatelné sankcemi. Mezi tyto účetní zásady patří:

- **zásada účetní jednotky**
 - účetní jednotkou se společnost stane, pokud je její roční obrát vyšší než 15 mil. Kč. Musí vést účetnictví, sledovat majetek a závazky, předkládat a sestavovat účetní výkazy.
- **zásada peněžní jednotky**
 - povinnost vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny,
- **zásada periodicity**

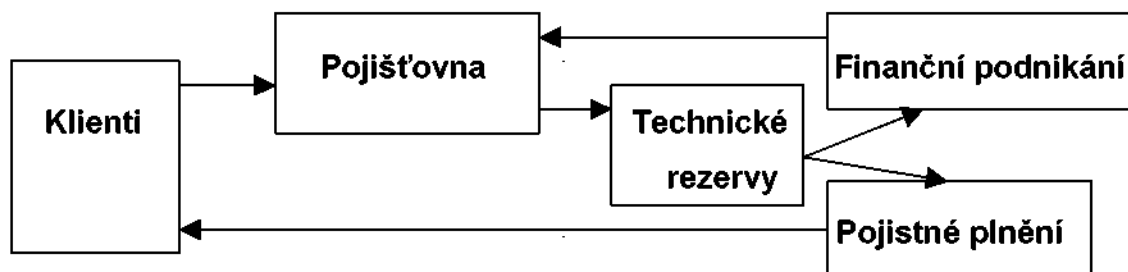
- jeden krát za účetní období se zjišťuje výsledek hospodaření a finanční situace,
- **předpoklad nepřetržitého trvání účetní jednotky**
 - předpokládá neomezené trvání společnosti, je to ohraničeno předpisy IFRS, a to min. 12 měsíců,
- **zásada bilanční kontinuity**
 - říká, že počáteční stav pro dané účetní období se musí rovnat konečnému zůstatku minulého účetního období,
- **zásada aktuálnosti**
 - vyžaduje účtování o hospodářských operacích do účetního období, se kterým věcně a časově souvisí. Uplatnění této zásady vede k časovému rozlišování nákladů a výnosů,
- **zásada opatrnosti**
 - souvisí s reálným oceněním majetku a závazků. Účtujeme pouze ty výnosy, ke kterým skutečně došlo, ale položky, které jsou hrozbou ztráty, účtujeme i když nenastaly (př. tvorba rezerv),
- **zásada vymezení okamžiku realizace**
 - okamžikem uskutečnění účetního případu je okamžik, ve kterém dojde k nabytí vlastnictví nebo jeho zániku, práv k cizím věcem, ke vzniku pohledávky či závazku, jejich změně či zániku a k dalším skutečnostem, které jsou předmětem účetnictví,
- **zásada oceňování v historických cenách**
 - prvotní ocenění majetku se provádí v okamžiku jeho pořízení. Určité položky lze však ocenit ke dni účetní závěrky tzv. reálnou hodnotou (př. krátkodobé cenné papíry, finanční umístění, technické rezervy),
- **zásada stálosti**
 - firma nesmí během účetního období měnit způsoby oceňování majetku, postupy odpisování a účtování, uspořádání a obsah položek účetní závěrky
- **zákaz kompenzace**
 - umožňuje provádět vzájemné vyrovnávání položek v rámci účetní závěrky jen ve specifických případech stanovených v zákoně o účetnictví,
- **zásada objektivit**
 - účetnictví musí být vedeno úplně, průkazně a správně, aby věrně zobrazovalo předmět účetnictví.

2. Hospodaření pojišťoven

V rámci transformace ekonomiky na tržní hospodářství začala na počátku 90. let 20. století v České republice také transformace pojistného trhu. V této souvislosti došlo i ke změně legislativy, která upravuje právní postavení pojišťoven a zajišťoven, předmět jejich činností, pojistný vztah a další skutečnosti, a která umožnila vznik nových komerčních pojišťoven. Podmínky podnikání v pojišťovnictví v ČR v současné době upravuje zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, který nahradil dlouhou dobu používaný zákon ČNR č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. V případech, kdy to zákon o pojišťovnictví nestanoví jinak, se právní postavení pojišťoven řídí Obchodním zákoníkem.

Při realizaci pojištění jsou vytvořeny podmínky k další podnikatelské činnosti, které je u nás ve srovnání s ekonomicky vyspělými státy přikládána pozice doplňku samotné pojišťovací činnosti. Pojišťovny nejdříve kumulují peněžní prostředky a až následně, po určitém čase, nesou náklady spojené s likvidací škody a pojistné události. Existuje tedy určitý časový prostor, v jehož průběhu pojišťovny disponují značným objemem peněžních prostředků svých klientů. Využití těchto peněžních prostředků na investování pomocí finančních nástrojů znamená realizaci podnikatelské činnosti pojišťoven, tedy jejich účast na finančním trhu. Především rezervy životních pojišťoven jsou velmi kvalitními a vyhledávanými úvěrovými prostředky pro dlouhodobé investice. Vyrovnaváním časových, místních a věcných výkyvů prostřednictvím nástrojů finančního trhu pojišťovny rovněž eliminují pojistně-technické riziko.

Schéma č. 1: Zjednodušený model finančních toků pojišťovny

Zdroj: Vlastní schéma dle [2], str. 19

Podstatná část výnosů z finančního podnikání umožňuje pojišťovně rozvíjet pojišťovací činnost, zejména pojistné produkty, krýt případné ztráty v pojistném plnění, poskytovat slevy na pojistné apod.

2.1. Řízení aktiv a pasiv pojišťovny

Jako aktivum bývá označováno jakékoli vlastnictví, které má obchodní nebo směnnou hodnotu (např. nemovitost, cenné papíry, peníze), a naopak pojmem pasivum jakýkoli dluh nebo závazek vyjádřený obvykle v penězích (např. základní kapitál, rezervy). Vývoj aktiv a pasiv každé finanční instituce je nutné vhodně řídit. Hlavním důvodem je snaha managementu o dlouhodobou maximalizaci výnosu při akceptování určité míry rizika.

Řízení aktiv a pasiv pojišťovny znamená snahu o dosažení takové struktury aktiv a pasiv, aby objemy časování příjmů z aktiv se shodovaly s objemem a časováním výdajů pasiv. Přitom je nutné respektovat nejistotu, s níž jsou spojeny nejen budoucí příjmy od pojištěných a budoucí výplata pojistných plnění, ale také budoucí investiční výnosy z technických rezerv a fondů. Praxe v této souvislosti přináší zejména následující rizika: [4]

- pojistně-technické riziko (riziko spojené s možností rozdílu mezi skutečnými a předpokládanými výdaji),
- investiční riziko (riziko vyplývající z vybraných způsobů a nástrojů investování technických rezerv),
- zajišťovací riziko (riziko vyplývající z možné neschopnosti zajišťovatele hradit převzaté závazky),
- riziko nesolventnosti (nedostatečná velikost vlastních prostředků pojišťovny dostát svým závazkům),
- riziko likvidity (neschopnost pojišťovny uspokojit včas a v potřebném rozsahu závazky ke klientům),
- riziko inflace (nutnost zohlednit, zda příjmy a výdaje jsou nominální či reálné),
- riziko právní,
- riziko provozní aj..

2.2. Technické rezervy pojišťovny

Pojišťovna jako provozovatel pojišťovací a zajišťovací činnosti je povinna ze zákona vytvářet technické rezervy. Ty vyjadřují závazky vůči klientům, které jsou buď pravděpodobné, nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou. Od roku 1994 byla tato problematika upravena Vyhláškou Ministerstva financí ČR č. 52/1994 Sb., kterou se stanovila tvorba, použití a způsob umístění prostředků technických rezerv pojišťovny. Při změně právní úpravy v roce 1999 byla většina této problematiky přímo zpracována do zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví (a dále v zákoně č. 39/2004 Sb.). Některé rezervy však mají výši a podmínky pro čerpání stanoveny ve Vyhlášce Ministerstva financí ČR č. 75/2000 Sb., kterou se Zákon o pojišťovnictví provádí. Každá pojišťovna působící na území ČR musí ve svém účetnictví účtovat o každé technické rezervě odděleně od ostatních závazků. Pojišťovna je povinna předkládat výkaz o tvorbě a výši technických rezerv a skladbě finančního umístění aktiv Ministerstvu financí ČR vždy k 30. červnu a 31. prosinci běžného roku, a to ve lhůtě do 60 dní po uvedeném datu.

Rezervy se člení na rezervy, jejichž tvorba (a použití) je zohledněna zákonem o daních z příjmů, zákonem o rezervách zjištění základu daně z příjmu, a na rezervy, jejichž tvorba není zohledněna daňovými zákony. Způsob tvorby a použití těchto rezerv si pojišťovna stanoví vnitřním předpisem.

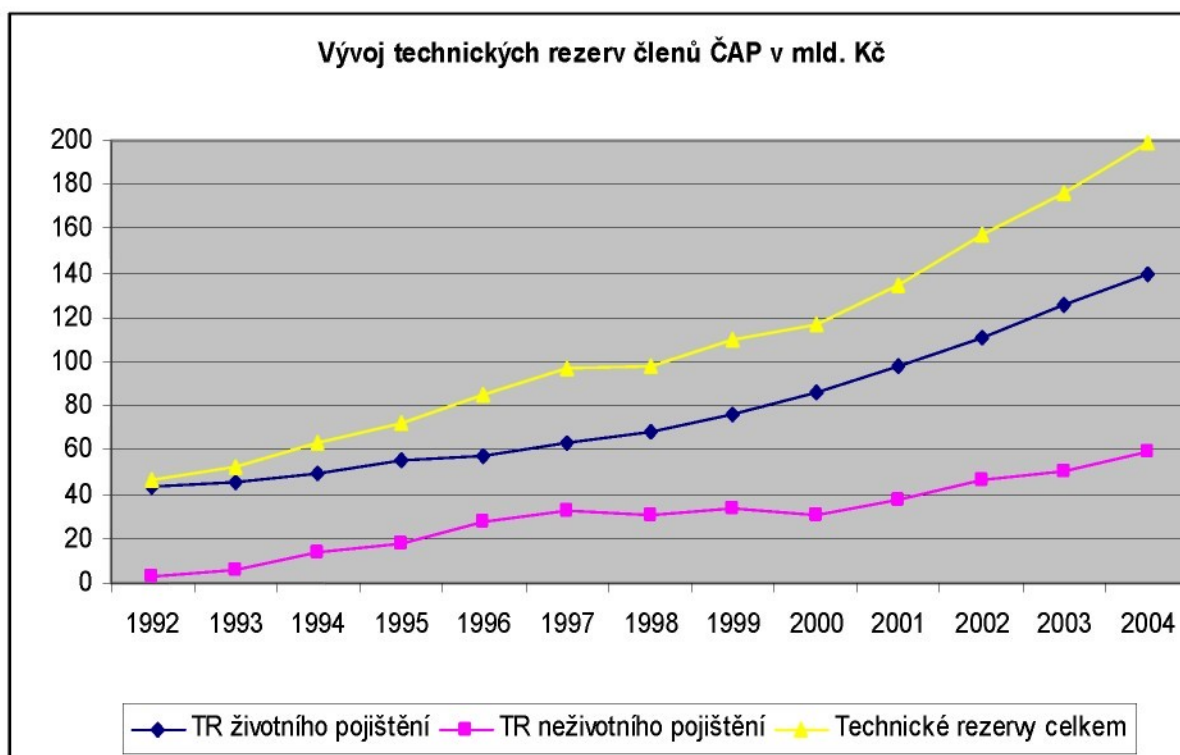
Pojišťovny působící na pojistném trhu delší dobu si vytvořily rozsáhlý pojistný kmen a na základě toho i miliardové technické rezervy. V roce 2004 činil objem technických rezerv pojišťoven 222 miliard korun. Trend tvorby těchto rezerv v pojišťovnách s rozčleněním na životní a neživotní pojištění je zachycen v tabulce č. 2 , z níž je zřejmé, že největší objem technických rezerv tvořily rezervy na životní pojištění, které jsou nejvhodnější pro dlouhodobou investiční činnost pojišťoven.

Tabulka č. 2: Výše technické rezervy za všechny pojišťovny v mld. Kč

Technické rezervy	1999	2000	2001	2002	2003	2004
životního pojištění	75,1	84,5	106,9	116,6	132,8	146,1
neživotního pojištění	35,3	40,3	52,2	78,3	65,4	75,9
Celkem	110,4	124,3	159,1	194,9	198,2	222,0

Zdroj: MFČR

Graf č. 2: Vývoj technických rezerv členů ČAP v mld. Kč

Zdroj: ČAP

Technické rezervy se zvláště vytváří k životnímu a neživotnímu pojištění.

Pro odvětví životního pojištění se vytváří tyto technické rezervy:

- rezerva na nezasloužené pojistné,
- rezerva na pojistná plnění,
- rezerva pojistného životních pojištění,
- rezerva na prémie a slevy,
- rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník,

- rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry,
- jiné rezervy.

K neživotnímu pojištění se vytváří tyto technické rezervy:

- rezerva na nezasloužené pojistné ,
- rezerva na pojistná plnění,
- rezerva na prémie a slevy,
- vyrovnávací rezerva,
- rezerva pojistného neživotních pojištění,
- jiné rezervy.

Tvorbu jiných rezerv schvaluje Ministerstvo financí na základě žádosti pojišťovny, jejíž součástí je návrh způsobu tvorby a použití této rezervy.

Rezerva na nezasloužené pojistné

Tato rezerva se tvoří jak u životního, tak i u neživotního pojištění. Její výše odpovídá části předepsaného pojistného plnění, která časově souvisí s následujícím účetním obdobím. Stanoví se jako souhrn těchto částí pojistného vypočítaný podle jednotlivých pojistných smluv, nelze-li ji takto stanovit, použijí se pro výpočet matematicko-statistické metody. Základními metodami jejich tvorby je metoda „pro rata temporis“ a metoda „čtyřřadvacetinová“. Použít lze i jiné metody, kterými se dospěje k výsledkům odpovídajícím použití základních metod. Metodiku výpočtu rezerv pojišťovna musí uvést v příloze účetní závěrky.

Rezerva na pojistná plnění

Tato rezerva u životních i neživotních pojištění je určena ke krytí závazků z pojistných událostí:

- v období před rozvahovým dnem vzniklých, hlášených, ale v tomto období nezlikvidovaných (stanoví se jako souhrn nákladů na pojistná plnění vypočítaných pro jednotlivé pojistné události, případně podle matematicko-statistické metody),
- v období před rozvahovým dnem vzniklých, ale v tomto období nehlášených (stanoví se matematicko-statistickou metodou, není-li to z objektivního důvodu možné, použije se metoda kvalifikovaného odhadu).

Rezerva obsahuje také hodnotu odhadnutých nákladů spojených s likvidací pojistných událostí. Může se také snížit o odhad předpokládané výše vymahatelných částek, na něž má pojišťovna nárok v souvislosti s pojistným plněním.

Rezerva na prémie a slevy

Používá se ke krytí nákladů na prémie a slevy poskytnuté v souladu s pojistnými smlouvami. Vytváří se z přebytku pojistného. Významné položky musí pojišťovna uvést v účetní závěrce.

Rezerva pojistného životních pojištění

Tato rezerva představuje hodnoty závazků pojišťovny a vypočítává se podle jednotlivých smluv životního pojištění pojistně matematickými metodami. Při výpočtu se používají stejná statistická data a úrokové míry, které již byly použity při výpočtu sazeb pojistného. Když vyjde záporný výsledek, tak tuto rezervu pojišťovny netvoří.

Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník

Tato rezerva je určena ke krytí závazků pojišťovny vůči pojištěným u těch odvětví životního pojištění, kdy na základě pojistné smlouvy nese investiční riziko sám pojistník. Výše se stanoví jako souhrn závazků vůči pojištěným ve výši hodnoty jejich podílů na umístěných prostředcích pojistného z jednotlivých smluv.

Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry

Tuto rezervu je pojišťovna povinna vytvořit, jestliže současný nebo předpokládaný výnos aktiv pojišťovny nepostačuje k úhradě závazků vůči pojištěným vyplývajících z použité technické úrokové míry. Způsob výpočtu schvaluje Ministerstvo financí.

Vyrovňovací rezerva

Tato rezerva se vytváří k jednotlivým odvětvím neživotních pojištění a je určena na vyrovnávání zvýšených nákladů na pojistná plnění, které vznikly z titulu výkyvů ve škodném poměru způsobených skutečnostmi nezávislými na vůli pojišťovny.

Škodným poměrem se rozumí poměr mezi čistým pojistným plněním a čistým zaslouženým pojistným.

Rezerva pojistného neživotních pojištění

Tato rezerva se vytváří k těm pojistným odvětvím, u kterých se pojistné stanovuje na základě vstupního věku a pohlaví. Představuje hodnoty závazků pojišťovny vypočtené pojistně matematickými metodami za použití stejných statistických dat a stejných pojistně technických parametrů jako při stanovení pojistného.

2.3. Investiční činnost a finanční umístění

Finanční podnikání pojišťoven znamená finanční aktivity související s využíváním dočasně volných peněžních prostředků. Cílem této činnosti je zhodnocení kapitálu, který pojišťovna vlastní nebo spravuje, tedy dosažení efektu ve formě zisku pro všechny účastníky – pro pojišťovny, jejich akcionáře a pro její klienty. Musí být však investováno takovým způsobem, aby mohla v jakémkoli okamžiku plně dostát svým závazkům vůči pojištěným a současně aby její investiční portfolio bylo zajištěno proti nepříznivým událostem na finančním trhu.

Při finančním umístění aktiv musí pojišťovna dodržovat tyto zásady:

- **zásadu bezpečnosti** – tj. jednotlivé složky finančního umístění musí poskytovat záruku návratnosti vložených prostředků,
- **zásadu rentability** – tj. jednotlivé složky finančního umístění musí zabezpečovat výnos z jejich držby nebo zisk z jejich prodeje,
- **zásadu likvidity** – tj. v závislosti na charakteru provozované pojišťovací činnosti musí být část finančního umístění pohotově k dispozici k plynulé úhradě výplat pojistného plnění stanovené zvláštním právním předpisem,
- **zásadu diverzifikace** – tj. jednotlivé složky finančního umístění musí být rozloženy mezi větší počet právnických osob, mezi nimiž není vztah ovládané a ovládající osoby ani osob, které jednají ve shodě podle zvláštního právního předpisu.

Je třeba však odlišovat investiční činnost v pojišťovně pro životní pojištění a pro neživotní pojištění, protože při finančním umístění aktiv životního pojištění je kladen důraz především na bezpečnost a výnos (při zajištění potřebné likvidity), kdežto u neživotního pojištění je důraz kladen na bezpečnost a likviditu (až následně na maximalizaci zisku).

Aktiva, do kterých mohou pojišťovny umísťovat dočasně volné peněžní prostředky, jsou taxativně vymezeny v § 21 Zákona o pojišťovnictví. Právními předpisy jsou také stanoveny limity a zásady, které musí být v souvislosti s investiční činností pojišťoven dodrženy.

Aktivy pro finanční umístění části technických rezerv pojišťoven podle uvedené právní normy jsou:

- dluhopisy vydané Českou republikou nebo Českou národní bankou a dluhopisy, za které převzala záruku Česká republika,
- dluhopisy vydané bankami a pobočkami zahraničních bank,
- kotované dluhopisy vydané obchodními společnostmi,
- pokladniční poukázky,
- kotované komunální dluhopisy,
- půjčky, úvěry a jiné pohledávky, jejichž splnění je zajištěno bankovní zárukou,
- směnky, jejichž splnění je zajištěno bankovním směnečným ručením nebo bankovním avalem,
- nemovitosti na území České republiky,
- hypoteční zástavní listy,
- kotované akcie,
- depozita a depozitní certifikáty u bank, které mají povolení působit na území České republiky jako banka,
- kotované podílové listy a podílové listy otevřených podílových fondů,
- předměty a díla umělecké kulturní hodnoty oceněná nejméně dvěma znalci, za podmínky jejich pojištění pro případ poškození, zničení, ztráty nebo odcizení u jiné pojišťovny,
- státní dluhopisy, jejichž emitenty jsou členské státy EU nebo centrální banky těchto států, a dluhopisy vydané Evropskou investiční bankou,

Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj,

- zahraniční cenné papíry, s nimiž se obchoduje na regulovaném trhu členských států EU,
- zahraniční cenné papíry, s nimiž se obchoduje na regulovaném trhu členských států Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj,
- deriváty v souvislosti s aktivy uvedenými v tomto odstavci mohou být použity pouze tehdy, přispívají-li ke snižování investičního rizika a usnadňují-li účinné řízení portfolia,
- půjčky pojištěným, kteří uzavřeli s pojišťovnou smlouvu na životní pojištění.

Limity skladby finančního umístění pojišťovny nebo zajišťovny podle § 4 Vyhlášky č. 75/2000 Sb. jsou uvedeny v příloze č. 1.

Tabulka č. 3 : Skladba finančního umístění v mld. Kč

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Dluhopisy a ostatní cenné papíry s pevným výnosem	údaj není k dispozici	údaj není k dispozici	údaj není k dispozici	24,0	39,2	56,4	93,4	109,0	135,5	145,3	154,9
Depozita u finančních institucí	37,0	38,1	27,2	29,7	36,5	38,1	16,7	20,9	20,1	23,5	26,9
Pozemky a stavby	5,4	7,4	8,4	9,7	11,1	11,1	10,7	11,9	11,1	9,8	10,4
Podíly v ovládaných osobách							5,5	8,6	10,9	11,9	18,6
Ostatní							15,3	15,9	18,8	25,3	38,9
Celkem	60,2	72,1	81,9	93,4	108,9	124,9	141,6	165,5	194,4	215,8	249,7

Finanční hospodaření pojišťoven a struktura finančního umístění mohou výrazně ovlivnit a ukázat, jak obezřetně se pojišťovny chovají při investování a jak dodržují příslušná pravidla stanovená státem. V roce 1994 měla nadpoloviční podíl na celkovém finančním umístění členských pojišťoven ČAP depozita u finančních institucí, kdežto od roku 1998 začaly nabývat na významu cenné papíry s pevným výnosem.

2.4. Význam stanovení výše pojistného

Pojišťovna hospodaří s finančními prostředky získanými z přijatého pojistného, jehož výše je stanovena na základě reálných pojistně matematických předpokladů tak, aby pojistné bylo dostatečné a umožňovalo pojišťovně trvalou splnitelnost všech jejích závazků.

Cena pojištění je výsledkem procesu hodnocení rizika a je dále modelována podle vztahu mezi nabídkou a poptávkou po krytí daného rizika pojištěním. Při stanovení ceny vychází pojišťovna především z vlastního ocenění rizika, tzv. ryzí (netto) pojistné. Vedle toho samozřejmě vycházejí z obecně dostupných statistických údajů.

Pojistné musí být dostatečné, aby:

- pokrývalo nároky v průběhu pojistného období,
- umožnilo vytvořit rezervy na škody nevzniklé,
- umožnilo vytvořit pojistné rezervy na mimořádné události,
- umožnilo pokrýt všechny výdaje pojišťovny – mzdy, provize, reklama, administrativa.

Výše pojistného by měla být stanovena tak, aby pojišťovna byla schopná krýt budoucí náklady na pojistná plnění v souvislosti s realizací příslušného rizika, aby bylo možné vytvořit pojistně technické rezervy v dostatečné výši, aby dokázala pokrýt provozní a správní náklady pojišťovny a samozřejmě také, aby umožnila vytvořit přiměřený zisk. Výše by také měla zohledňovat a reagovat na situaci pojistného trhu.

Příliš vysoká cena způsobí pokles poptávky po daném produktu a naopak příliš nízká cena může sice přinést zvýšení poptávky a odbytu, ale vzhledem k tomu, že obchodovaným produktem je krytí rizika, povede zpravidla k ohrožení ekonomické situace pojišťovny. Důsledkem špatného odhadu bude vždy nedostatečná tvorba zdrojů na krytí budoucích závazků vyplývajících z uzavřených smluv. Je tedy důležité stanovit cenu tak, aby tato cena zajistila i schopnost pokrýt všechny budoucí závazky pojišťovny z uzavřených pojistných smluv. Pro chod pojišťovny je

proto třeba z dlouhodobého hlediska dosáhnout vyrovnaného vztahu mezi výší nákladů na pojistná plnění včetně nákladů na správu pojištění a výší předepsaného pojistného. Vyrovnaným je takový vztah, kdy předepsané pojistné pokryje nejen uvedené náklady, ale umožní pojišťovně dosáhnout zisku.

2.5. Zajištění pojišťoven a jeho význam

Zajištění představuje přenos rizika nebo jeho části, které v pojistné smlouvě přebírá prvopojistitel, na jiný pojišťovací subjekt, kterým je zajišťovna, jenž není s pojištěným ve smluvním vztahu, za finanční úhradu, tzv. zajistné, přičemž:

- prvopojistitel je pojistitel, který převádí část nebo celé jím pojištěné riziko na zajistitele,
- zajistitel je subjekt, který přebírá část nebo celé riziko, které již bylo pojištěno,
- zajistné je finanční úhrada prvopojistitele zajistiteli za převzetí rizika do zajištění.

Význam zajištění pro pojišťovnu

1. Zvýšení upisovací kapacity pojišťovny

Pojišťovně s uzavíráním pojistných obchodů vznikají závazky, kterých musí v budoucnu dostát. Pro krytí závazků, které jsou pravděpodobné nebo jisté, je pojišťovna povinna tvořit jednak technické rezervy a současně musí mít k dispozici dostatek volných vlastních kapitálových zdrojů na krytí neočekávaných závazků vzniklých z provozování pojišťovací činnosti. Pojišťovna tedy může přebrat pouze takový objem rizika a s ním vznikajících závazků, které odpovídají hodnotě vlastních zdrojů pojišťovny. A právě díky zajištění, kdy je část závazků převedena na zajistitele, může pojistitel uzavírat další pojistné obchody.

2. Zvýšení homogenity pojistného kmene

Vhodnými typy zajištění, např. neproporcionální WXL/R zajištění (working excess of loss cover per risk, tzn. Zajistitel kryje při vzniku pojistné události nadměrek nad prioritu prvopojistitele do výše své vrstvy) je dosahováno toho, aby pojišťovna nemusela při vzniku pojistných událostí poskytovat neúměrně vysoká pojistná

plnění vyplývající z malého počtu smluv sjednaných v pojistném kmeni na příliš vysokou pojistnou částku.

3. Ochrana před negativními důsledky způsobenými katastrofickými událostmi
Pojišťovna se brání působení katastrofických událostí na svůj pojistný kmen, resp. značné kumulaci škod vzniklé v jejich důsledku, použitím patřičného typu zajištění. Pojistné plnění nad rámec priority prvopojistitele je poté hrazeno zajistitelem až do výše jeho vrstvy.

4. Umožňuje dosáhnout větší stability výsledků hospodaření prvopojistitele
Transferem některých „dobrých“ rizik na cesionáře se na jedné straně pojistitel vzdává určité části zisku, ale na straně druhé zmenšuje ztráty vzniklé přenosem „špatných“ rizik. (Výsledky hospodaření se mohou lišit např. v důsledku kumulace několika velkých škod či jedné katastrofické události v jednom období – zajištění limituje ztráty pro pojistitele a minimalizuje tyto výkyvy).

5. Získání profesionálních služeb zajistitele
Zajišťovny nabízejí pojišťovnám tzv. zajišťný servis. Tzn. pomoc při tvorbě nových produktů, přenos zkušeností mezi státy a regiony, ocenění zvláštních rizik (technologická rizika, zvláštní zdravotnická rizika), konzultace v oblasti zábrany škod, pomoc v investiční činnosti atd..

3. Účetnictví pojišťoven

Pojišťovny účtují v soustavě tzv. podvojného účetnictví, ale používají specifické účetní postupy a směrnou účtovou osnovu určenou výhradně pojišťovnám. Tato osnova obsahuje 9 základních účtových tříd, které lze uspořádat podle:

- důležitosti aktiv a pasiv,
- důležitosti nákladů a výnosů pro činnost pojišťovny,
- logiky účetnictví.

Účtová osnova pro pojišťovny není striktně daná na jednotlivé účty, závazné jsou pouze účtové skupiny. Rozdělení skupin na účty je čistě v pravomoci pojišťovny (viz. příloha č. 2)

Účtová třída 1: Finanční umístění

Účtová třída 2: Majetek

Účtová třída 3: Pohledávky, závazky a přechodné účty

Účtová třída 4: Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

Účtová třída 5: Náklady

Účtová třída 6: Výnosy

Účtová třída 7: Závěrkové a podrozvahové účty

Účtová třída 8 a 9: Vnitropodnikové účetnictví pojišťoven

Účtové třídy 1 až 4 zahrnují účty rozvahové (aktivní i pasivní), účtové třídy 5 a 6 představují účty výsledkové, účtová třída 7 se soustřeďuje na účty závěrkové, které se používají na počátku (konci) účetního období při otevírání (uzavírání) účetnictví. V účtových třídách 8 a 9 si pak pojišťovny mohou podle své potřeby vytvářet účty vnitropodnikového účetnictví.

Pojišťovny mají povinnost vést podrobnější analytickou evidenci k syntetickým účtům uvedených v účtovém rozvrhu. Při jejich vytváření berou pojišťovny v úvahu především následující hlediska:

- členění podle účelu u majetku, závazků, nákladů a výnosů,
- členění podle jednotlivých dlužníků a věřitelů u pohledávek a závazků,
- členění podle časového hlediska,

- členění podle měny (tuzemská či cizí) zejména u pohledávek, závazků, peněz, cenin, cenných papírů, majetku v zahraničí apod.,
- členění podle položek účetní závěrky a podle požadavků na zveřejňování jejich údajů,
- členění majetku na majetek daný do zástavy nebo majetek, kterým se ručí za závazky, a cenné papíry v umořovacím řízení,
- členění hmotného a nehmotného majetku (zejména práv a věcí) včetně majetku v leasingu pro identifikaci stavu a pohybu tohoto majetku,
- členění podle daně z přidané hodnoty,
- členění podle požadavků vyplývajících ze zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidel,
- členění podle požadavků vyplývajících z postupů účtování o derivátech nebo jiných investičních nástrojích.

Pojišťovny dále podle svého vlastního uvážení vedou analytickou evidenci k syntetickým účtům, a to především pro potřeby:

- uživatelů údajů z účetní závěrky,
- sestavení daňového přiznání (daň z příjmů, daň z přidané hodnoty),
- finančního řízení pojišťovny ke zjištění solventnosti a technických výsledků pojištění a zajištění.

3.1. Účtová třída 1 – FINANČNÍ UMÍSTĚNÍ

V této účtové třídě se eviduje majetek dlouhodobé povahy, kterým pojišťovny ručí za své závazky (rizika) z pojišťovací a zajišťovací činnosti, jehož zdrojem krytí jsou zejména technické rezervy. Jedná se především o **nemovitý majetek** (budovy, pozemky, haly, stavby,...) a **finanční majetek** (akcie, dluhopisy, investice do portfolia, vkladové listy, odvozené cenné papíry,...).

Oceňování finančního umístění

Účetní jednotky jsou povinny oceňovat majetek a závazky způsoby podle ustanovení zákona o účetnictví. Okamžikem ocenění je buď den uskutečnění

účetního případu, nebo ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku sestavení účetní závěrky. Zákon rozlišuje dvě báze oceňování, a to:

1. báze historických cen

- vlastní náklady: ocenění vlastních výkonů,
- reprodukční pořizovací cena: je to hodnota, za kterou by bylo možno majetek pořídit v době, kdy se o něm účtuje (majetek získaný darem, bezplatně),
- cena pořízení: cena pořizovaného majetku,
- pořizovací cena: zahrnuje v sobě cenu pořízení + doprava + pojištění + další náklady související s uvedením do provozu (majetek získaný nákupem),
- jmenovitá hodnota: nominální hodnota (peníze, ceniny).

2. báze reálných cen – od roku 2002

Reálnou hodnotou se rozumí:

- tržní cena: hodnota vyhlášená na burze či jiném veřejném organizovaném trhu
Je-li známo, že majetek bude prodán v krátké době (do 1 měsíce), sníží se tržní hodnota o odhadnuté výdaje s prodejem. Tržní cenou se neoceňují pozemky a stavby,
- kvalifikovaný odhad, posudek znalce: v případech, kdy nelze stanovit tržní cenu,
- pro pozemky a stavby cena, za jakou by mohly být prodány na základě smlouvy, stanovená v okamžiku provádění ocenění (tzv. cena obvyklá) na základě kvalifikovaného odhadu nebo posudkem znalce, a to nejméně jednou za pět let. Pokud je v okamžiku sestavení účetní závěrky známo, že pozemky a stavby budou prodány (cca do 3 měsíců), sníží se jejich reálná hodnota o odhadnuté výdaje spojené s prodejem.

3. báze současné hodnoty

V České republice se nepoužívá.

K jednotlivým složkám finančního umístění nelze již od roku 2004 vytvářet opravné položky. Přeceňuje se nyní reálnou hodnotou, příp. metodou ekvivalence (protihodnotou). Vzniklé oceňovací rozdíly se účtují podle druhu majetku buď:

- **rozvahově** – pomocí nárůstu/poklesu účtu „Ostatní kapitálové fondy“

- užití: u pozemků a staveb, majetkových podílů (vkladů), cenných papírů držенých do splatnosti (dlouhodobé cenné papíry), uměleckých děl a sbírek a u některých finančních derivátů.

403 – Ost. kapitálové fondy		11., 12., 13., 14.	
1)	500		1) 500
	2) 400	2) 400	

Legenda:

- 1) pokles hodnoty finančního umístění
- 2) nárůst hodnoty finančního umístění

- **výsledkově** – rozdíl je promítnut přímo do výnosů/nákladů

11., 12., 13., 14.		539, 564 – Úbytky hodnot fin. umístění		639, 664 – Přírůstky hodnoty fin. umístění	
	1) 300	1) 300			
2) 200					2) 200

Legenda:

- 1) pokles hodnoty finančního umístění
- 2) nárůst hodnoty finančního umístění

Pořízení finančního umístění

Existuje několik způsobů, jak pořídit finanční umístění:

- nákupem v hotovosti nebo úhradou z bankovního účtu,

231 – Pokladna 235 – Běžné účty		11., 12., 13., 14.	
	1) 5 000	1) 5 000	
	2) 10 000	2) 10 000	

Legenda:

- 1) Pořízení finančního umístění v hotovosti/převodem z běžného účtu
- 2) Poskytnutí půjčky v hotovosti/převodem z běžného účtu

- formou úpisu cenných papírů,

361 – Závazky z upsaných majetkových účastí		11., 12., 13., 14.	
	1) 5 000	1) 5 000	

Legenda:

- 1) Upsání finančního umístění

- úhradou upsaného finančního umístění.

361 – Závazky z upsaných majetkových účastí		231 – Pokladna 235 – Běžné účty	
1) 5 000			1) 5 000

Legenda:

- 1) Úhrada upsaného finančního umístění v hotovosti/převodem z běžného účtu.

3.1.1. Účtová skupina 10 – Pozemky a stavby

Účtová skupina 10 vede evidenci pozemků a staveb, které má daná pojišťovna ve vlastnictví, spoluvlastnictví nebo má k nim právo hospodaření. Je potřebné vést analytickou evidenci a to z několika hledisek, např.:

1. Z hlediska charakteru majetku

- majetek provozního charakteru (budovy, pozemky),
- majetek neprovozního charakteru (pronajímané stavby a pozemky),

2. Z hlediska věcného

- pozemky – 101/1, 101/2, ...
- stavby – 102/1, 102/2, ...

3. Z hlediska odpisování

- pozemky se neodpisují,
- stavby se odpisují.

Rozlišujeme dvě metody odpisování:

1. **Přímá metoda** – přímo do nákladů,
2. **Nepřímá metoda** – přes účet opravek.

Vyhláška č. 474/2003 Sb., která nabyla účinnosti k 1. 1. 2004 přinesla změnu v účtování o finančním umístění. Tato vyhláška zakazuje provádět účetní odpisy jednotlivých položek finančního umístění (týká se především staveb). Postupné snižování hodnoty staveb bylo do konce roku 2003 účetně zachycováno tradičně pomocí odpisů a opravek ke stavbám. V odpisování finančního umístění pořízeného do 31. 12. 2003 se dnem účinnosti této vyhlášky nepokračuje. Dosavadní oprávky se k 1. 1. 2004 vypořádaly s příslušnou položkou finančního umístění bez vlivu na výsledek hospodaření pojišťovny. Toto vypořádání ukazuje následující příklad č.1.²

Příklad č. 1: Vypořádání opravek k datu účinnosti vyhlášky č. 474/2003 Sb.

Zadaní: Pojišťovna budovu již několik let účetně odepisovala, přičemž suma opravek k 31. 12. 2003 činila 700 000 Kč. Vypořádejte oprávky k 1. 1. 2004.

102 - Stavby		108 – Oprávky ke stavbám	
PS	1 000 000		PS 700 000
	1) 700 000	1) 700 000	

Legenda:

- 1) Vypořádání opravek k datu účinnosti vyhlášky č. 474/2003 Sb.

² ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. I.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 19 - 20

3.1.2. Účtová skupina 11 – Finanční umístění v podnikatelských seskupení

Účtová skupina 11 zachycuje takové investice, které nejsou primárně určeny k obchodování. Pojišťovna se podílí na majetku 3. subjektu a to tak, že:

- nakoupí majetkové cenné papíry (akcie, podíly),
- je společníkem v společnosti s.r.o. nebo družstvu (vklad),
- nakoupí obligace.

Majetkové účasti v podniku 3. subjektu rozlišujeme:

- s rozhodujícím vlivem (více než 50% podíl),
- s podstatným vlivem (20% až 50% podíl),
- ostatní (méně než 20% podíl).

Český účetní standard pro pojišťovny č. 210 doporučuje zřídit účty v rámci této účtové skupiny nejméně pro dluhové cenné papíry a půjčky, podíly v ovládaných osobách, podíly s podstatným vlivem, a dále dle potřeb pro sestavení konsolidované účetní závěrky.³

3.1.3. Účtová skupina 12 a 15 – Ostatní finanční umístění

Tyto účtové skupiny zachycují účtování o takovém finančním umístění, o kterém nelze účtovat v jiných účtových skupinách této účtové třídy. Jedná se především o cenné papíry, podíly a vklady v investičních společnostech a fondech, půjčky, depozita u bank, derivátech a další finanční umístění.

Cenné papíry se člení na cenné papíry s

- pevným výnosem
 - obligace s pevnou úrokovou sazbou,
 - cenné papíry s mírně proměnlivou úrokovou sazbou (závislost na vyhlášení velikosti diskontní sazby Českou národní bankou).
- proměnlivým výnosem

³ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 20

Hypotekární půjčky představují půjčky zajištěné hypotékou (nemovitostí) bez ohledu na to, zda jsou/nejsou současně zaručeny pojistnou smlouvou uzavřenou s dlužníkem.

Depozita u bank jsou peněžní prostředky u bank formou termínovaných vkladů nebo vkladů na viděnou.

Na účet „**Jiná finanční umístění**“ účtujeme vše, co jsme doposud nemohli zařadit v rámci této účtové třídy. Jde především o umělecká díla, předměty z drahých kovů, sbírky, které nejsou určeny k obchodování.

Derivátem se rozumí smlouva, podle které jedné účetní jednotce vzniká finanční aktivum a zpravidla druhé účetní jednotce finanční závazek za podmínek, že:

- a) reálná hodnota se mění v závislosti na změně úrokové míry, ceny cenného papíru, ceny komodity nebo měnového kurzu, cenového indexu,
- b) nevyžaduje žádnou nebo jen malou počáteční investici,
- c) je smluven a vyrovnán k budoucímu datu.

Deriváty se primárně člení na:

1. Pevné termínové operace

- forwards: znamenají buď nákup (i vypůjčení) měny prostřednictvím banky, nebo prodej peněz přes banku, vznikají dohody o termínových úrokových sazbách,
- futures: představují smlouvu o nákupu cenného papíru k určitému budoucímu datu, která je stanovena k dnešnímu datu,
- swapy: jsou dohody, v jejichž rámci si dvě společnosti navzájem půjčují za daných podmínek, např. v různých měnách, v různých úrokových sazbách (pevná a plovoucí).

2. Opce

- nákupní: kupující opce (majitel) má právo koupit nebo finančně vypořádat finanční aktivum za předem určenou cenu k určitému datu nebo kdykoliv před splatností opce, prodávající má povinnost prodat nebo finančně vypořádat finanční aktivum za předem pevně určenou cenu,

- prodejní: kupující opce (majitel) má právo prodat nebo finančně vypořádat finanční aktivum za předem určenou cenu k určitému datu nebo kdykoliv před splatností opce, prodávající má povinnost nakoupit nebo finančně vypořádat finanční aktivum za předem pevně určenou cenu.

3.1.4. Účtová skupina 13 – Depozita při aktivním zajištění

Do této účtové skupiny se zúčtovávají záruční depozita, která jsou složená u prvopojistitele a představují pohledávku pojišťovny vůči prvopojistiteli. Depozita při aktivním zajištění tedy slouží jako záruky za závazky vyplývající ze zajištění.

3.1.5. Účtová skupina 14 – Finanční umístění jménem pojištěných

Účtová skupina 14 je zaměřena na finanční umístění v životním pojištění, je-li nositelem investičního rizika sám pojistník. Jedná se např. o pohledávky ze smluv pojišťovny uzavřených s investičním fondem. Na úhradu závazků pojišťovna vytváří technickou rezervu.

3.2. Účtová třída 2 – MAJETEK

Tato účtová třída zachycuje majetek pojišťovny, který není součástí finančního umístění a není primárně kryt z technických rezerv pojišťovny. Tento majetek může být volně prodán, pronajat, darován apod. Rozlišuje se majetek krátkodobého a dlouhodobého charakteru.

3.2.1. Účtová skupina 20 – Nehmotný majetek

V této účtové skupině účtujeme o takových složkách majetku, které mají nehmotný, ale hodnotový charakter (předměty z práv průmyslového vlastnictví, projekty, programové vybavení a jiné technické znalosti). Přičemž jejich doba použitelnosti je delší než 1 rok a pořizovací cena vyšší než 60 000 Kč.

Zřizovací výdaje jsou výdaje, které přímo souvisí se založením pojišťovny (např. poplatky soudům, advokátům, na matrice, dále nájemné za kancelář, telefonní služby, mzdy apod.). Nevztahují se na výdaje vynaložené před vznikem pojišťovny na pořízení hmotného a nehmotného majetku. Postupně se odpisují do nákladů stejně jako ostatní nehmotný majetek.

Goodwill představuje rozdíl mezi účetní a tržní hodnotou pojišťovny. Účtuje se jen při koupi nebo prodeji pojišťovny. U kupujícího subjektu se goodwill projeví jako rozdíl co skutečně zaplatil a co z účetního hlediska získal.

Průmyslovými a podobnými právy se rozumí zejména práva k vynálezům, průmyslovým vzorům, k patentům, k zlepšovacím návrhům, k ochranné známce atd.. Jejich výše se stanoví na základě kvalifikovaného odhadu.

Eviduje se ten **software**, který pojišťovna koupila samostatně a není tedy součástí hardwaru a také ten, který pojišťovna vytvořila vlastní činností za účelem prodeje.

Ostatní nehmotný majetek zahrnuje takový nehmotný majetek, o kterém nelze účtovat na jiných účtech této účtové skupiny (př. výsledky výzkumné a vývojové činnosti).

3.2.2. Účtová skupina 21 – Hmotný movitý majetek

Do účtové skupiny 21 řadíme dlouhodobý hmotný majetek (stroje, zbraně, dopravní prostředky, světelné reklamy, nábytek apod.). Za majetek dlouhodobého charakteru považujeme takový majetek, který má dobu použitelnosti delší než 1 rok a jeho pořizovací cena je vyšší než 40 000 Kč v každém jednotlivém případě.

Movitý majetek eviduje se majetek jako počítače, přístroje, inventář, který se odepisuje. Řadíme sem i zvířata (hlídací pes, dostihový kůň), pokud nejsou zařazena v zásobách.

Za **hmotný majetek neodpisovaný** se považuje takový majetek, který nelze účetně ani daňově odpisovat. Za takový majetek se považují zejména umělecká díla a sbírky, předměty z drahých kovů, kulturní památky aj., které pojišťovna pořídila z vlastních zdrojů a nejsou určeny k obchodování.

3.2.3. Účtová skupina 22 – Pořízení majetku

V této účtové skupině se účtuje o výdajích na pořízení hmotného a nehmotného majetku účtovaného v účtových třídách 1 a 2. Účet „pořízení majetku“ je kalkulační účet, na kterém se na stranu aktiv evidují veškeré náklady související s pořízením tohoto majetku a to až do okamžiku jeho převedení do užívání, které se provedou přes stranu pasiv. Přes tento účet nelze účtovat zavedení majetku z titulu inventarizačních rozdílů nebo v důsledku bezplatného převodu.

Pokud je pořízení majetku dlouhodobé povahy, může dojít k přechodnému poklesu hodnoty těchto výdajů, které se zaúčtuje na účet opravných položek, nebo k trvalému poklesu, který vyúčtujeme na vrub nákladů jako škodu.

Příklad č. 2: Ukázka zaúčtování pořízení hmotného a nehmotného majetku

Zadání: Pojišťovna koupila na fakturu novou budovu bez dalších nákladů, jejíž kupní cena je 1 200 000 Kč. Dále nakoupila převodem z běžného účtu akcie společnosti ABC v hodnotě 800 000 Kč, které představují 30 % podíl na základním kapitálu společnosti ABC. A nakonec od zahraničního dodavatele na fakturu koupila hardware ve výši 1 000 000. Pojišťovna poté veškeré své závazky uhradila a pořízený majetek převedla do užívání.

102 - Stavby		363 – Různí věřitelé		221 – Pořízení majetku	
3)	1 200 000	2)	1 200 000	1)	1 200 000
		7)	1 000 000	5)	1 000 000
				6a)	200 000
				3)	1 200 000
				9)	1 200 000

112 – Majetkové účasti s podstatným vlivem		235 – Běžné účty		373 – Nepřímé daně	
4)	800 000		2) 1 200 000	6b)	228 000
			4) 800 000		
			7) 1 000 000		
			8) 428 000		
211 – Movitý majetek				369 – Ostatní závazky	
9)	1 200 000			8)	428 000
					6a) 200 000
					6b) 228 000

Legenda:

- 1) Přijatá faktura za budovu.
- 2) Proplacení faktury za budovu z běžného účtu.
- 3) Převedení budovy do užívání.
- 4) Nákup akcií zakládající podstatný vliv z běžného účtu.
- 5) Faktura od zahraničního dodavatele za nákup hardware.
- 6) Celní výměr: a) clo,
b) DPH 19 %.
- 7) Úhrada zahraniční faktury za hardware z běžného účtu.
- 8) Úhrada celnímu orgánu z běžného účtu.
- 9) Převod hardware do užívání.

Dále se v této třídě setkáme s účtováním poskytnutých záloh na pořízení hmotného a nehmotného majetku, které byly poskytnuty třetím osobám. Odděleně v analytických účtech se vedou zálohy na pozemky a stavby, které se uvádějí samostatnou položkou v rozvaze.

Příklad č. 3: Ukázka zaúčtování pořízení majetku s poskytnutou zálohou

Zadání: Pojišťovna kupuje počítač v pořizovací ceně 90 000 Kč. Dodavateli již zaplatila zálohu 40 000 Kč. Po obdržení faktury doplatí zbytek ceny a počítač převede do užívání.

235 – Běžné účty		222 – Poskytnuté zálohy na pořízení majetku		363 – Různí věřitelé	
	1) 40 000	1) 40 000	3) 40 000	3) 40 000	2) 90 000
	4) 50 000			4) 50 000	

221 – Pořízení majetku				211 – Movitý majetek			
2)	90 000	5)	90 000	5)	90 000		

Legenda:

- 1) Poskytnutá záloha dodavateli na pořízení počítače.
- 2) Přijatá faktura od dodavatele.
- 3) Vyúčtování poskytnuté zálohy na pořízení počítače.
- 4) Doplatek faktury z běžného účtu.
- 5) Převedení počítače do užívání.

3.2.4. Účtová skupina 23 – Pokladní hodnoty a ostatní finanční majetek

V této účtové skupině účtuje pojišťovna o svých penězích v pokladně, ceninách, finančním majetku na bankovních účtech a vlastních akciích. Je zde důležitá analytická evidence (dle měny, místa, odpovědné osoby, typu účtu apod.).

K zachycení hotovosti pojišťovny slouží účet „**Pokladna**“. Účtovat můžeme jen na základě pokladních dokladů (příjmový a výdajový pokladní doklad), takže někdy dochází k časovému nesouladu mezi příjmem/výdajem peněz z pokladny a jejich evidencí na běžných účtech, popřípadě nesoulad mezi bankovními a úvěrovými účty. V takových případech se použije překlenovací účet „**Peníze na cestě**“

Příklad č. 4: Ukázka účtování přes účet „Peníze na cestě“

Zadání: Pojišťovna převádí přebytečnou hotovost 60 000 Kč z pokladny na bankovní účet. Výpis z běžného účtu o provedené transakci bude mít pojišťovna k dispozici až za 10 dní.

231 - Pokladna		234 – Peníze na cestě		235 – Běžné účty	
	1) 60 000	1) 60 000	2) 60 000	2) 60 000	

Legenda:

- 1) Na základě výdajového pokladního dokladu peníze převedeny na bankovní účet.

- 2) Na základě výpisu z běžného účtu zaúčtován příjem peněz na bankovní účet.

Účet „**Jiné pokladní hodnoty**“ slouží k evidenci cenin, kolků, poukazů, poštovních známek, stravenek, úvěrových a platebních šeků a jiných pokladních hodnot. Evidence šeků se řídí zvláštním předpisem (Zákon směnečný a šekový) a v rozvaze se uvádějí v samostatné položce.

Vlastní akcie jsou akcie emitované pojišťovnou a jí následně zpětně odkoupené. Daný účet pro tyto akcie se používá pouze v případě, že dochází ke snížení základního kapitálu. O ostatních vlastních akciích se účtuje v účtové skupině 12.

3.2.5. Účtová skupina 24 – Zvláštní bankovní účty k fondům zdravotních pojišťoven

3.2.6. Účtová skupina 25 – Ostatní aktiva

Tato účtová skupina slouží k účtování o zásobách pojišťovny a o ostatním majetku, který nebylo možné zařadit do předchozích účtových skupin.

Zásoby pojišťovny představují v podstatě veškeré movité věci, na které se nevztahuje vymezení, že jejich doba použitelnosti je delší než 1 rok a nepřesahují částku 40 000 Kč. Český účetní standard pro pojišťovny č. 218 umožňuje účtovat o zásobách dvěma způsoby:

1. okamžitě při pořízení zásob

- v průběhu účetního období,

235 – Běžné účty		363 – Různí věřitelé		558 – Ostatní náklady	
	3) 60 000	3) 60 000	1) 60 000	1) 60 000	
	4)			2a) 5 000	
369 – Ostatní závazky		373 – Nepřímé daně a poplatky			
4) 60 000	2) 17 350	2b) 12 350			

Legenda:

- 1) Přijatá faktura od zahraničního dodavatele za nákup krátkodobých zásob.
- 2) Celní deklarace na zásoby z dovozu: a) clo,
b) DPH 19 %.
- 3) Úhrada faktury zahraničnímu dodavateli z bankovního účtu.
- 4) Úhrada celních poplatků z bankovního účtu.

- na konci účetního období.

Účet 251 používá pojišťovna pouze při inventarizaci.

558 – Ostatní náklady		251 - Zásoby		563 – Mimořádné náklady	
1)	260 000	2)	290 000	3)	1 500
			1)	260 000	
			3)	1 500	
			4)	2 000	
				559 – Tvorba opravných položek k majetku	
				4)	2 000

Legenda:

- 1) Zúčtování konečného zůstatku na počátku účetního období.
- 2) Skutečný stav zásob zjištěný inventurou na konci účetního období.
- 3) Došlo k trvalému poklesu zásob.
- 4) Došlo k přechodnému poklesu hodnoty zásob.

2. zásoby dlouhodobého charakteru

Pojišťovna může účtovat o zásobách dlouhodobého charakteru jako o nákladech příštích období.

235 – Běžné účty		391 – Náklady příštích období		558 – Ostatní náklady	
	1)	1)	2)	2)	
	80 000	80 000	20 000	20 000	

Legenda:

- 1) Nákup zásob dlouhodobého charakteru z bankovního účtu.
- 2) Pojišťovna spotřebovala část těchto zásob.

V analytické evidenci se zvlášť sledují nedodané, ale vyúčtované dodávky zásob, které se vedou formou skladové evidence. Vnitřní předpis pojišťovny stanoví zásoby, o kterých se skladová evidence nevede a ty se pak rovnou účtují do příslušných nákladů.

Účet **Ostatní aktiva** používá pojišťovna tehdy, jestliže příslušnou položku nelze zaúčtovat na jiný účet v rámci 2. účtové třídy. Jsou to např. prostředky pojišťovny složené na účet u příslušného poštovního úřadu, zpravidla účty v zahraničí (šekové poštovní účty).

3.2.7. Inventarizační rozdíly

Při inventarizaci pojišťovna porovnává skutečný stav majetku a závazků se stavem účetním. Pokud se tyto stavy neshodují, tak mluvíme o inventarizačním rozdílu, který nabývá dvou podob:

a) **manko**, to je stav, kdy skutečný stav je nižší než stav účetní. Tento rozdíl se dále posuzuje podle příslušných ustanovení Občanského a Obchodního zákoníku nebo Zákoníku práce o odpovědnosti za škodu. Např. manko na zásobách se zaúčtuje následujícím způsobem:

251 - Zásoby		563 – Mimořádné náklady	
	1) 1 500	1) 1 500	

Legenda:

- 1) Manko na zásobách.

b) **přebytek**, to je stav, kdy skutečný stav majetku či závazků je vyšší než stav účetní a tento rozdíl není možné doložit odpovídajícím účetním dokladem. Jejich posuzování je totožné jako u manka. Např. přebytek na zásobách se zaúčtuje následujícím způsobem:

663 – Mimořádné výnosy		251 - Zásoby	
	1) 1 000	1) 1 000	

Legenda:

- 1) Přebytek na zásobách.

V následujících případech existují při účtování inventarizačních rozdílů výjimky.

1. Pokladna

- schodek u pokladní hotovosti je vždy účtován jako pohledávka vůči hmotně odpovědné osobě.

231 - Pokladna		663 - Mimořádné výnosy	
2) 800	1) 800		4) 200
4) 200			

354 - Pohledávky za zaměstnanci		351 - Závazky k zaměstnancům	
1) 800	2) 800	3) 800	
	3) 800		

Legenda:

- 1) Předpis schodku v pokladně zaměstnanci.
- 2) Úhrada schodku zaměstnancem v hotovosti.
- 3) Srážka schodku přímo ze mzdy zaměstnance.
- 4) Přebytek v pokladně.

2. Cenné papíry

- jestliže pojišťovna při inventarizaci zjistí, že jim chybí nějaké cenné papíry, např. ve skupině 12, je nutné tento úbytek uvést odděleně v analytické evidenci jako „cenné papíry v umořovacím řízení“ a pojišťovna musí zahájit umořovací řízení.

3. Hmotný a nehmotný majetek nově zjištěný a doposud nezaúčtovaný

Pokud se jedná o majetek **odpisovaný**, tak se o něm účtuje následujícím způsobem:

218 - Oprávky k odpisovanému hmotnému majetku		211 - Movitý majetek	
	1) 11 800	1) 11 800	

Legenda:

- 1) Zařazení fotoaparátu do evidence, který byl nově zjištěn fyzickou inventurou.

a pokud o majetek **neodpisovaný**, tak takto:

403 – Ostatní kapitálové fondy		216 – Hmotný majetek neodpisovaný	
	1) 95 000	1) 95 000	

Legenda:

- 1) Při inventarizaci nalezen obraz, který není považován jako finanční umístění.

O takto zjištěném majetku, který se ocení v reprodukční pořizovací ceně, se účtuje na základě interního dokladu.

3.2.8. Vyřazování majetku

Pojišťovna majetek vyřazuje v důsledku likvidace (opotřebení), prodeje, darování (bezúplatného převodu), krádeže, škody nebo manka. Vyřazování probíhá vždy v pořizovací neboli vstupní ceně daného majetku.

- a) vyřazení majetku **plně odepsaného**, tzn. oprávky již dosáhly výše pořizovací ceny,

211 – Movitý majetek		218 – Odpisy k odpisovanému hmotnému majetku	
	1) 67 000	1) 67 000	

Legenda:

- 1) V důsledku fyzického opotřebení vyřazen počítač z účetní evidence.

- b) vyřazení majetku **ne zcela odepsaného**, tzn. součet dosavadních odpisů je menší než pořizovací cena,

558 – Ostatní náklady		218 – Oprávky k odpisovanému hmotnému majetku		563 – Mimořádné náklady	
1) 20 000		1) 20 000	2) 250 000		
		2) 250 000			

Legenda:

- 1) Dodatkový odpis telefonního záznamníku, který je vyřazen v důsledku daru (prodeje).
2) Jednorázový odpis zůstatkové ceny auta v důsledku škody (manka, likvidace).

c) vyřazení majetku **v průběhu jeho pořízení**

Pokud se pojišťovna rozhodne v průběhu pořízení majetku ho vyřadit, provede zrušení dosavadních prací (součet veškerých vynaložených výdajů) zaúčtováním do mimořádných nákladů.

d) vyřazení majetku z **finančního umístění**

Při vyřazení majetku z finančního umístění se zůstatková cena účtuje na vrub účtu „náklady na realizaci finančního umístění“ a ostatní náklady s vyřazením spojené na vrub účtu „náklady na finanční umístění“.

3.3. Účtová třída 3 – POHLEDÁVKY, ZÁVAZKY a PŘECHODNÉ ÚČTY

V této účtové třídě se účtuje o pohledávkách a krátkodobých závazcích pojišťovny, které vznikají ve vztahu ke klientům, z obchodně závazkových vztahů, ze vztahů k zaměstnancům a institucím sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění, dále se zde účtuje o daních a poplatcích a přechodných účtech aktiv a pasiv.

3.3.1. Účtová skupina 30 – Pohledávky z přímého pojištění a zajištění

Hlavním bodem pro tuto účtovou skupinu je moment uskutečnění účetního případu. Vztahuje se na něj Obchodní zákoník, Občanský zákoník a opatření Ministerstva financí, tyto předpisy se propojily. Dnem uskutečnění účetního případu je okamžik uzavření pojistné nebo zajišťovací smlouvy, anebo okamžik, který je definován na základě smluv pojišťovnou. Účtujeme o nich ve výši předepsaného hrubého pojistného na vrub příslušného účtu pohledávek bez ohledu na to, zda pojistné bylo či nebylo zapláceno a souvztažně ve prospěch příslušných účtů v účtové třídě 6.

Hrubé pojistné zahrnuje veškeré částky pojistného v průběhu účetního období předepsané v souladu s pojistnými smlouvami. Je nutné poté rozlišit pojistné

- zasloužené, to je výše, která se týká daného účetního období,
- nezasloužené, které se týká budoucího účetního období.

Toto časové rozlišení se provádí formou tvorby rezerv na nezasloužené pojistné (pro pojišťovnu představují rezervy cizí zdroje).

Při operacích **zajištění** (v podstatě jde o pojištění pojišťovny, kdy se pojišťovna dělí o svá rizika, podíly na zisku a výnosech z podnikání se zajišťovnami) se mezi prvopojistitelem a zajišťovatelem vyúčtovávají položky, na kterých se obě strany dohodnou v zajišťovací smlouvě. Zpravidla se jedná o podíl zajišťovatele na pojistném, pojistných plněních a o provizi pro prvopojistitele.

V případě **soupojištění** (tj. pojištění určité skutečnosti více pojišťovnami najednou) v souladu s příslušnou smlouvou účtuje každý z pojistitelů jen o svém podílu pohledávek (účt. skupina 30), závazků (účt. skupina 33), nákladů a výnosů na příslušných účtech technických účtů obvykle neživotního pojištění. Je také možné, že vedoucí soupojistitel účtuje o celé pohledávce za pojistníkem sám a rozúčtovává jen závazky vyplývající ze soupojištění vůči ostatním soupojistitelům. [3]

Při zániku pojištění se provede storno pohledávky předepsaného hrubého pojistného a s tím souvisejících účetních zápisů ve výši, na kterou pojišťovně nevznikl nárok. Musí-li pojišťovna vrátit pojistníkovi část pojistného, účtuje o této částce v den, kdy ji zjistila, a to jako o závazku pojišťovny. [7]

3.3.2. Účtová skupina 31 – Pohledávky z veřejného zdravotního pojištění

V účtové skupině 31 se účtuje o pohledávkách z veřejného zdravotního pojištění za všemi plátcí pojistného (včetně přírážek, pokut, atd.), vůči poskytovatelům zdravotní péče podle zvláštního právního předpisu, dále pohledávky z přerozdělení pojistného (včetně pohledávky pojistného za státní pojištěnce) a pohledávky za úhradu zdravotního pojištění pojištěnců jiné zdravotní pojišťovny.

Neúčtují se zde pohledávky ze smluvního zdravotního pojištění, ty se účtují v předcházející účtové skupině.

3.3.3. Účtová skupina 32 – Ostatní pohledávky

Tato účtová skupina slouží k účtování takových pohledávek, které se přímo nevztahují k pojištění nebo zajištění, např. :

- pohledávky za upsaný základní kapitál

Tyto pohledávky vznikají při vzniku společnosti nebo při dodatečné emisi na základě Obchodního zákoníku.

321 – Pohledávky za upsaný ZK		401/1 – Základní kapitál upsaný		235 – Běžné účty	
1) 2 000 000	2) 2 000 000		1) 2 000 000	2) 2 000 000	

Legenda:

- 1) Upsání základního kapitálu.
- 2) Úhrada pohledávky na bankovní účet.

- pohledávky při emisi dluhopisů

Pojišťovna vystupuje jako emitent dluhopisů a na základě této emise vzniká pohledávka vůči potenciálním kupcům. Podle jednotlivých emisí se vede analytická evidence. K zániku pohledávky dochází v okamžiku, kdy si ji od pojišťovny někdo koupí.

362 – Emitované dluhopisy		322 – Pohledávky z vystavených dluhopisů		483 – Emitované dluhopisy	
	1) 50 000	1) 30 000			2) 50 000
		2) 50 000			

Legenda:

- 1) Pojišťovna emitovala krátkodobé dluhopisy.
- 2) Pojišťovna emitovala dlouhodobé dluhopisy.

- pohledávky z obchodně- závazkových vztahů

Jsou to pohledávky vůči obchodním partnerům, odběratelům, které se řídí Obchodním zákoníkem. Neevidujeme tedy pohledávky z pojištění nebo zajištění.

- směnky k inkasu a jejich diskontu

Směnky k inkasu slouží k zaúčtování krátkodobých i dlouhodobých cizích směnek a směnek na vlastní řád. Představují směnky pojišťovnou přijaté, které mají funkci peněžního prostředku. Potřebuje-li pojišťovna získat peněžní prostředky dříve než je splatnost směnky, může ji nabídnout bance k odkupu a na základě jejího eskontu banka poskytne pojišťovně eskontní úvěr. Rozdíl mezi výší eskontované pohledávky a výší poskytnutého úvěru se nazývá diskont a pojišťovna ho nese ve svých nákladech.

Příklad č. 5: Účtování o směnkách k inkasu

Zadání: Pojišťovna vystavila fakturu na částku 15 000 Kč. Dlužník tuto fakturu uhradil směnkou znějící na částku 18 000 Kč. Pojišťovna však tuto směnku postoupila bance, která ji poskytla eskontní úvěr s 10 % diskontem. V okamžiku splatnosti dlužník směnku uhradil.

658 – Ostatní výnosy		323 – Různí dlužníci		324 – Směnky k inkasu	
	1) 15 000	1) 15 000	2a) 15 000	2) 18 000	3) 18 000
	2b) 3 000				
325 – Eskontované pohledávky		558 – Ostatní náklady		365 – Eskontní úvěry	
3) 18 000	5) 18 000	4b) 1 800		5) 18 000	4) 18 000
				235 – Běžné účty	
				4a) 16 200	

Legenda:

- 1) Pojišťovna vystavila fakturu svému odběrateli.
- 2) Odběratel uhradil fakturu směnkou včetně úroku, který činil 3 000 Kč.
- 3) Pojišťovna eskontovala přijatou směnku bance.
- 4) Banka ji akceptovala a poskytla pojišťovně eskontní úvěr, na běžný účet připsány peníze po sražení diskontu.

5) Oznámení banky pojišťovně, že dlužník (odběratel) směnku uhradil.

- pohledávky z poskytnutých provozních záloh

Pojišťovna poskytla nějakému subjektu provozní zálohu (kromě zálohy na pořízení majetku – účt. skupina 22). V analytické evidenci se vedou poskytnuté dlouhodobé zálohy.

- ostatní pohledávky

Veškeré pohledávky, které nemohu zaúčtovat na předchozích účtech této účtové skupiny, např. krátkodobé pohledávky za společníky obchodních společností.

3.3.4. Účtová skupina 33 – Závazky z přímého pojištění a zajištění

Okamžikem uskutečnění účetního případu pro závazky z operací přímého pojištění a zajištění je okamžik uznání či stanovení výše plnění (závazku) z ohlášené pojistné události, který v návaznosti na zvláštní předpisy si pojišťovna definuje ve svém vnitřním předpise. Nebere se ohled na to, zda pojistné plnění bylo nebo nebylo vyplaceno.

Dále pojišťovna v této účtové skupině eviduje závazky, které má ve vztahu ke zprostředkovatelům pojištění souvztažně s nákladovým účtem „pořizovací náklady na pojistné smlouvy“, a závazky z titulu finančního umístění jménem pojištěných souvztažně s příslušným nákladovým účtem. [3]

3.3.5. Účtová skupina 34 – Závazky z veřejného zdravotního pojištění

Do této účtové třídy účtujeme závazky z veřejného zdravotního pojištění vůči poskytovatelům zdravotní péče podle zvláštních právních předpisů, závazky z přerozdělení pojistného vůči zvláštnímu účtu spravovanému VZP ČR a také závazky z úhrady zdravotního pojištění pojištěnců jiné zdravotní pojišťovně. Neúčtujeme závazky ze smluvního zdravotního pojištění (účt. skupina 33). [7]

3.3.6. Účtová skupina 35 – Zaměstnanci a instituce

V této účtové skupině jsou zachyceny závazky a pohledávky pojišťovny vyplývající z pracovně-právních vztahů. Český účetní standard pro pojišťovny č. 221 doporučuje zřídit účty nejméně pro zúčtování se zaměstnanci, s institucemi sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění, popř. pohledávek za zaměstnanci.⁴

Závazky k zaměstnancům ze závislé činnosti vedou evidenci hrubých mezd vyplývajících ze závislé činnosti, položky sociálního a zdravotního pojištění, závazky z nemocenských dávek v době nemoci, závazky z daňového zúčtování na konci období. Analytická evidence je vedena podle jednotlivých osob.

Závazky z vkladů zaměstnanců vznikají pojišťovně v případě přijetí vkladů od svých zaměstnanců, např. vklady do základního kapitálu pojišťovny.

Pohledávky za zaměstnanci vznikají z titulu náhrady škod, zálohy k vyúčtování, např. na cestovné, atd.

Účtování o pohledávkách a závazcích k **institucím sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění** vyplývá ze zvláštních předpisů. Pohledávky za zmíněnými institucemi se účtují na vrub příslušného účtu a závazky ve prospěch daného účtu. Pro tyto pohledávky a závazky platí zákaz vzájemné kompenzace. Je důležitá analytická evidence, která se vede podle vztahu ke státu, k pojišťovnám a podle druhu produktu.

⁴ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 38

Směnky k úhradě představují vydané směnky pojišťovnou, které mají dobu splatnosti kratší než 1 rok, nebo přijaté směnky, které pojišťovna použila pro platbu různým věřitelům.

221 – Pořízení majetku		363 – Různí věřitelé		364 – Směnky k úhradě	
1)	650 000	2a)	650 000	1)	650 000
				3)	700 000
				2)	700 000

558 – Ostatní náklady		235 – Běžné účty	
2b)	50 000		3)
			700 000

Legenda:

- 1) Faktura za provedené stavební práce.
- 2) Pojišťovna vystavila na úhradu faktury směnku.
- 3) Proplacení směnky z bankovního účtu.

O eskontním úvěru se účtuje stejně jako u směnek k inkasu (viz. účtová skupina 32).

Emitované dluhopisy představují krátkodobé dluhopisy emitované pojišťovnou. Úzce jsou s nimi spojeny **půjčky zaručené dluhopisem**, což jsou krátkodobé půjčky (v účtové skupině 48 dlouhodobé půjčky), které pojišťovna přijala k překlenutí nedostatku finančních prostředků z důvodů nesplacení pohledávek z vystavených dluhopisů evidovaných na účtu „pohledávky z vystavených dluhopisů“. V analytické evidenci se rozlišují podle konvertibilních měn a příslušné údaje se uvádějí v rozvaze.

362 – Emitované dluhopisy		322 – Pohledávky z vystavených dluhopisů	
	1)	150 000	

367 – Půjčky zaručené dluhopisem		235 – Běžné účty	
3)	150 000	2)	150 000
		3)	150 000

Legenda:

- 1) Emise dluhopisů.
- 2) Pojišťovna přijala půjčku zaručenou dluhopisem, neboť je ohrožena její likvidita.
- 3) Vracení půjčky z bankovního účtu.

V této účtové skupině pojišťovna dále účtuje o závazcích z obchodních závazkových vztahů (zejména podle Obchodního zákoníku), o krátkodobých úvěrech poskytnutých třetími osobami, o přijatých provozních zálohách a dalších závazcích, které nelze zaúčtovat na jiných účtech této účtové skupiny (např. krátkodobé závazky vůči společníkům obchodních společností).

3.3.8. Účtová skupina 37 – Zúčtování daní a dotací

Na účtu „daň z příjmů“ se evidují placené zálohy na daň z příjmů v průběhu roku. Při uzavírání účetních knih se zde vyúčtuje závazek pojišťovny jako poplatníka ze splatné daně za zdaňovací období na základě daňového přiznání se souvztažným zápisem na vrub účtu „daň z příjmů z běžné/mimořádné činnosti“. Pojišťovny během roku vytvářejí tzv. rezervu na daň z příjmu ve výši odhadované daňové povinnosti, která se použije v okamžiku podání daňového přiznání. Tuzemské pojišťovny mají daňovou povinnost ze všech příjmů plynoucích z ČR i ze zahraničí. Zahraniční pojišťovny mají tuto povinnost pouze z příjmů plynoucích z ČR.⁵ Zjištěný hospodářský výsledek se nejdříve upraví o připočitatelné položky (např. náklady na reprezentaci) a odčitatelné položky (např. dary poskytnuté na sport do určitého limitu) a pak pojišťovna vypočítá daň z příjmu příslušnou sazbou (v roce 2004 byla 28 %, v roce 2005 klesla na 26 % a v roce 2006 je stanovena na 24 %). [1]

Ostatní přímé daně představují takové daně, kdy pojišťovna je plátcem a poplatníkem je třetí osoba (např. daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti), a nebo takové daně, kdy pojišťovna je plátcem i poplatníkem (např. daň z nemovitostí, silniční daň).

235 – Běžné účty		372 – Ostatní přímé daně		351 – Závazky k zaměstnancům ze závislé činnosti	
	3) 48 000	3) 48 000	1) 43 000	1) 43 000	
			2) 5 000		
				562 - Daně a poplatky	
				2) 5 000	

⁵ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 41

Legenda:

- 1) Zálaha na daň ze mzdy.
- 2) Předpis silniční daně.
- 3) Úhrada daní z bankovního účtu.

Nepřímé daně a poplatky slouží k zaúčtování daně z přidané hodnoty, spotřební daně, je-li pojišťovna jejich plátcem a další různé poplatky. K tomuto účelu jsou pojišťovny povinny vést analytickou evidenci v minimálním členění na splatnou daň z přidané hodnoty, spotřební daň a ostatní nepřímé daně a poplatky. [1]

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty upravuje zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, se speciálním vymezením pro pojišťovny. Některá činnost pojišťoven je od DPH osvobozena, tzn. že ani plátce nemá nárok na odpočet a vystupuje v roli konečného spotřebitele. Jedná se především o následující služby:

1) veškeré pojišťovací činnosti

- pojištění a zajištění, které sjednávají, správa pojištění, poskytování pojistných plnění z pojistných událostí, činnost sloužící k podpoře a rozvoji pojišťovnictví, penzijní připojištění včetně jeho zprostředkování, atd.,

2) finanční činnosti

- poskytování úvěrů, směnářská činnost, obstarávání inkasa, obchodování s cennými papíry, platební styk, obchodování s investičními nástroji, poskytování bankovních záruk, apod.,

3) pronájem pozemků a staveb včetně pronájmu bytů a nebytových prostor [6].

Pojišťovny však provádí řadu dalších činností (např. stravování, služby cestovního ruchu, služby autoprovozu, obchodní služby, atd.), které již dani z přidané hodnoty podléhají. Účtování na analytickém účtu DPH musí být uspořádáno tak, aby pojišťovna na jeho podkladě prokázala finančnímu úřadu v návaznosti na daňové přiznání⁶:

- daňový závazek za zdaňovací období,

⁶ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 42

- odpočet daně v členění nároků na nadměrný odpočet podle zdaňovacího období,
- zaplacení záloh na daň,
- zúčtování DPH, kterým se vyjádří celkový vztah vůči územnímu finančnímu orgánu za zdaňovací období.

Nárok na odpočet DPH se upravuje určitým koeficientem, který se vypočte jako

$$\frac{\text{suma ceny bez DPH na výstupu} + \text{zdanitelné plnění osvobozené od DPH}}{\text{suma všech cen bez DPH (= upravený)}}$$

Aby měla pojišťovna nárok na tento odpočet, musí její DPH přesáhnout 6 miliónů Kč. Do upraveného součtu se nezapočítávají ceny při převodu cenných papírů, ceny při prodeji podniků, ceny stanovené za převod pozemků a staveb, ceny při prodeji cenin a vklady sázejících přijatých provozovatelem. Dosáhne-li tento koeficient hodnoty větší než 0,05, přepočte se tímto koeficientem vše, co má pojišťovna na straně „má dáti“ účtu 373, tedy DPH na vstupu.

Dotacemi se rozumí bezúplatné plnění přímo nebo zprostředkovaně poskytované ze státního rozpočtu, státních fondů, rozpočtů vyšších územně správních celků nebo obcí, z programu PHARE nebo obdobných programů a z veřejných rozpočtů cizích států. Pro účely účetnictví se rozlišují dotace k úhradě nákladů, které pojišťovna zaúčtuje do „ostatních výnosů“ ve věcné a časové souvislosti s účtováním nákladů na stanovený účel, a dotace na pořízení hmotného a nehmotného majetku (popřípadě technické zhodnocení), které se projeví na účtu „ostatní kapitálové fondy“.

O **odloženém daňovém závazku nebo pohledávky** pojišťovna účtuje na konci účetního období podle daňové sazby, která je platná v následujícím účetním období. Přes tento účet účtuje pojišťovna také odloženou daň z oceňovacích rozdílů vyplývajících z přecenění reálné hodnoty, které jsou evidovány v rámci vlastního kapitálu. [4]

3.3.9. Účtová skupina 39 – Přejchodné účty aktiv a pasiv

Účtová skupina 39 obsahu účty časového rozdělení, dohadné účty aktivní a pasivní a účet vnitřního účtování. Účetnictví vychází z akruálního principu, který říká, že hospodářský výsledek pojišťovna zjišťuje v pravidelných intervalech jako rozdíl mezi náklady a výnosy, přičemž tyto položky musí spadat do daného účetního období. Pro časové rozlišení existují určitá pravidla použití a to když lze věcně a správně vymezit hospodářskou operaci, přesně stanovit hodnotu a období dané operace. Pokud tyto údaje nejsou známé, použijí se dohadné účty nebo tvorba rezerv. O časovém rozlišení nemusí pojišťovna účtovat, pakliže se jedná o položky nevýznamného charakteru nebo položky pravidelně se opakující.

Náklady příštích období zachycují výdaje běžného účetního období, které z časového hlediska představují náklad příštího účetního období (je potřeba je doúčtovat nejpozději do 4 let od jejich vzniku).

Výdaje příštích období představují náklady běžného účetního období, pro které nemá pojišťovna uskutečněný výdaj (např. nájemné placené pozadu, mzdy za nevybranou dovolenou).

Výnosy příštích období jsou příjmy běžného účetního období, u kterých výdaj patří do následujícího účetního období (např. nájemné přijaté předem, částky paušálů na zajištění servisních služeb přijaté předem).

Příjmy příštích období znamenají výnosy, které patří do běžného účetního období, ale pojišťovna k nim nemá příjem, tj. částky, které pojišťovna nepřijala, nezaúčtovala na účtech pohledávek (např. výnosové provize, pevné dosud nepřijaté úrokové výnosy).

391 – Náklady příštích období		392 – Výdaje příštích období		393 – Výnosy příštích období	
1) 2 800			2) 22 000		3) 150 000
	příštích období	235 – Běžné účty			finanční umístění
4) 60 000		3) 150 000	1) 2 800	2) 22 000	
658 – Ostatní výnosy					
	4) 60 000				

Legenda:

- 1) V prosinci pojišťovna zaplatila předplatné časopisu na následující rok.
- 2) Zúčtování úroků z emitovaných dluhopisů – k platbě dojde až příští rok.
- 3) Přijaté nájemné předem na příští rok.
- 4) Pojišťovna dosud nevyúčtovala provedené služby.

Dohadné účty pojišťovna použije při sestavování účetní závěrky, jestliže na základě dokladové inventury zjistila, že ji chybí faktury, nebo neví, jakou konkrétní výši bude mít pohledávka, např. vůči jiným pojišťovnám.

563 – Výnosy z ostatních složek finančního umístění		658 – Ostatní výnosy		558 – Ostatní náklady	
	1) 80 000		5) 10 000	2) 1 500	
				3) 100 000	
				4) 16 000	
397 – Dohadné účty aktivní		398 – Dohadné účty pasivní			
1) 80 000			2) 1 500		
5) 10 000			3) 100 000		
			4) 16 000		

Legenda:

- 1) Předpokládané úrokové výnosy z cenných papírů s proměnlivým výnosem.
- 2) Bankou dosud nezúčtované poplatky.
- 3) Odhad výše poplatků za pronajímání majetkových práv.
- 4) Částka za telefonní hovory měsíce prosince vypočtená podle průměrné měsíční výše.
- 5) Bankou dosud nezúčtované výnosové úroky.

Účet **vnitřní zúčtování** pojišťovna používá při účtování o vztazích mezi jednotlivými vnitřními organizačními jednotkami pojišťovny (pobočkami, závody a centrálou) v závislosti na zvoleném stupni decentralizace účetnictví. Tento účet při uzavírání účetních knih nemá zůstatek.⁷

3.3.10. Zásady pro tvorbu a používání opravných položek [7]

Opravné položky, které pojišťovna vytváří, se člení na opravné položky:

- jejichž tvorba a použití je upravena zákonem o daních z příjmů a zákonem o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů,
- jejichž tvorba a použití není upravena daňovými zákony. Způsob tvorby a použití těchto opravných položek si pojišťovna stanoví vnitřním předpisem.

Opravné položky se vytvářejí na vrub nákladů pouze k účtům majetku v případech, kdy snížení jejich ocenění není trvalého charakteru (max. do výše ocenění majetku v účetnictví). Jejich snížení se vyúčtovává ve prospěch výnosů v účetním období, ve kterém se částečně nebo zcela prokáže neopodstatněnost jejich výše. Pokud se na snížení hodnoty majetku vytváří rezerva, nelze současně tvořit opravné položky.

V případě trvalého snížení ocenění majetku se u dlouhodobého hmotného odpisovaného a nehmotného majetku provede mimořádný odpis a upraví se odpisový plán. U pohledávek se toto snížení vyúčtuje na vrub mimořádných nákladů.

Opravné položky u odpisovaného majetku se tvoří v případech, kdy jeho užitná hodnota zjištěná při inventarizaci je výrazně nižší než je jeho ocenění v účetnictví po odečtení dosavadních opravek a toto snížení hodnoty považujeme jen za přechodný stav.

⁷ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 46

3.4. Účtová třída 4 – KAPITÁLOVÉ ÚČTY a DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY

Účtová třída 4 je zaměřena na účtování o dlouhodobých zdrojích krytí majetku pojišťovny. Zahrnuje:

- **vlastní zdroje krytí** (základní kapitál, kapitálové fondy, fondy ze zisku, převedené hospodářské výsledky a hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení),
- **cizí zdroje krytí** (rezervy, podřízená pasiva, depozita při pasivním zajištění, dlouhodobé bankovní úvěry a dlouhodobé závazky).

3.4.1. Účtová skupina 40 – Základní kapitál a kapitálové fondy

Základní kapitál tvoří základní a podstatnou složku vlastního kapitálu, který vzniká na základě úpisu akcií v případě akciové společnosti, vkladem členů družstva v případě družstva, nebo přidělem státu. Pojišťovna musí získat od Ministerstva financí povolení pro tuto činnost, výjimku tvoří organizační složky zahraničních pojišťoven, které netvoří základní kapitál. Výše základního kapitálu musí být zapsána v obchodním rejstříku, stejně tak jako všechny změny základního kapitálu, ke kterým dojde v průběhu činnosti pojišťovny. Jeho minimální výše je upravena v § 9 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění a činí:

- pro provozování jednoho nebo více pojistných odvětví životního pojištění 90 000 000 Kč,
- pro provozování pojistných odvětví neživotních pojištění 60 000 000 Kč až 200 000 000 Kč,
- pro provozování zajišťovny nejméně 1 000 000 000 Kč.

Základní kapitál se rozlišuje na:

- **upsaný** na základě úpisu, smlouvy
- **zapsaný** v obchodním rejstříku

401/1 – Základní kapitál zapsaný	401/2 – Základní kapitál upsaný	321 – Pohledávky za upsaný základní kapitál
2) 90 mil.	2) 90 mil. 1) 90 mil.	1) 90 mil. 3) 70 mil. 4) 20 mil.
235 – Běžné účty	101, 102, 20.	
3) 70 mil.	4) 20 mil.	

Legenda:

- 1) Založení společnosti upsáním akcií.
- 2) Zápis základního kapitálu do obchodního rejstříku.
- 3) Úhrada vkladu peněžními prostředky.
- 4) Úhrada vkladu nepeněžitým vkladem.

Hodnota základního kapitálu se v průběhu činnosti může měnit:

1. zvýšení základního kapitálu

- dodatečným úpisem akcií,
- z vlastních zdrojů,

401/1 – Základní kapitál zapsaný	401/2 – Základní kapitál upsaný	403, 411, 412, 413, 421
2) 5 mil.	2) 5 mil. 1) 5 mil.	1) 5 mil.

Legenda:

- 1) Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů pojišťovny.
- 2) Zápis zvýšení kapitálu do obchodního rejstříku.

- výměnou akcií za dluhopisy.

Pojišťovna emituje dluhopisy, jejichž prioritním znakem je výměna za akcie.

362, 483 – Emitované dluhopisy	322 – Pohledávky z vystavených dluhopisů	235 – Běžné účty
3) 10 mil. 1) 10 mil.	1) 10 mil. 2) 10 mil.	2) 10 mil.
401/1 – Základní kapitál zapsaný	401/2 – Základní kapitál upsaný	
4) 10 mil.	4) 10 mil. 3) 10 mil.	

Legenda:

- 1) Pojišťovna emitovala dluhopisy.
- 2) Úhrada dluhopisů na běžný účet.
- 3) Výměna dluhopisů za akcie.
- 4) Zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

- kombinovaným způsobem

2. snížení základního kapitálu

- snížením jmenovité hodnoty akcií,

Pojišťovna používá základní kapitál většinou na úhradu ztráty, základní kapitál však nesmí spadnout pod minimální hranici. Může to provést buď výměnou akcií, nebo na starých akciích vyznačí jinou jmenovitou hodnotu.

401 – Základní kapitál		411 – Zákonný rezervní fond 414 – Neuhrazená ztráta minulých let	
1)	1 000 000		1) 1 000 000

Legenda:

- 1) Snížení základního kapitálu proti zákonnému rezervnímu fondu, nebo proti ztrátě.

- stažením vlastních akcií z oběhu.

Stažené vlastní akcie z oběhu určitým způsobem zlikvidují, např. spálením.

401 – Základní kapitál		237 – Vlastní akcie	
1)	1 000 000		1) 1 000 000

Legenda:

- 1) Snížení základního kapitálu stažením vlastních akcií z oběhu.

Emisní ážio je to forma základního kapitálu, která se nezapisuje do obchodního rejstříku. Představuje rozdíl mezi jmenovitou (nominální) a prodejní (tržní) cenou akcií při emisi. Většinou se používá až při druhé a dalších emisích, aby nedocházelo ke zředění kapitálu.

Kapitálové fondy představují prostředky pojišťovny, které zvyšují vlastní kapitál společnosti, ale nejsou zapsány v obchodním rejstříku. Jejich zdrojem tvorby

v průběhu činnosti pojišťovny je jiný zdroj než z účetnictví zisk pojišťovny. Jde o fondy, které lze tvořit např. bezplatným převzetím hmotného, nehmotného a finančního majetku, bezplatným převodem hospodářských prostředků, dotacemi od státu nebo jiných subjektů na kapitálové dovybavení, přijatým darem, popř. přeceněním majetku, k němuž dochází na základě právního předpisu. Mohou dále vznikat i dodatečnými vklady zakladatelů společnosti nebo vkladem tichého společníka. Analytickou evidenci je potřebné vést podle jednotlivých kapitálových fondů (př. provozní fond, sociální fond, investiční fond) s odděleným sledováním darů a dotací.

Zákon o účetnictví ukládá povinnost k určitým okamžikům provádět přeceňování některých druhů majetku a závazků. V této účtové skupině se účtuje o rozvahovém přeceňování majetku a závazků, ale především o majetkových účastech. Oceňovací rozdíly vzniknou jako důsledek rozdílu mezi účetní hodnotou této účasti u vkladatele a jejím oceněním valnou hromadou společnosti, která je příjemcem vkladu. Příslušné rozdíly se souvztažně zaúčtují do nákladů/výnosů.

3.4.2. Účtová skupina 41 – Fondy ze zisku a převedené výsledky

Tato účtová skupina slouží k účtování o fondech tvořených ze zisku, které mají účelově zajistit čerpání hospodářského výsledku, dále o nerozděleném zisku či neuhrazené ztrátě pojišťovny. Fondy ze zisku nelze tvořit na vrub nákladů/výnosů, to neplatí v případě Garančního fondu vytvářeného Českou kanceláří pojistitelů, který má charakter závazku – rezervy. Jejich tvorba a čerpání se totiž řídí zákonnými předpisy a dále také zakladatelskou smlouvou, stanovami, rozhodnutím valné hromady, případně představenstva akciové společnosti.

Zákonný rezervní fond má povinnost pojišťovna vytvářet z hlediska Obchodního zákoníku. Pojišťovna ho může použít pouze k úhradě ztráty. Jeho výše je stanovena od základního kapitálu, u akciové společnosti je to 10 % základního kapitálu a u družstva 5 % základního kapitálu. Tvoří se buď na začátku podnikání dodatečnými vklady, nebo v průběhu účetního období z čistého zisku.

Ostatní fondy jsou většinou účelově vytvořené z čistého zisku pojišťovny. Tyto fondy se sledují odděleně v analytické evidenci a jejich výše se uvádí v příloze. Speciálním fondem je **Fond zábrany škod**, který vytvářejí jen pojišťovny k úhradě nákladů k předcházení a zabránění škod.

401 – Základní kapitál		412 – Ostatní fondy / AE		421 – Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení	
	2) 1 800 000	2) 1 800 000	1) 1 000 000	1) 1 000 000	
235 – Běžné účty					
	3) 500 000	3) 500 000			

Legenda:

- 1) Tvorba fondu ze zisku podle rozhodnutí valné hromady.
- 2) Čerpání fondu na zvýšení základního kapitálu.
- 3) Čerpání peněžních prostředků na jednorázové finanční výpomoci.

Na účtech **nerozdělený zisk** a **neuhrazená ztráta** se kumuluje hospodářský výsledek minulých účetních období, které pojišťovna nerozdělila do žádných fondů na základě rozhodnutí valné hromady. Souvztažně se účtuje s účtem „Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení“.

3.4.3. Účtová skupina 42 – Hospodářský výsledek

V této účtové skupině se účtuje o hospodářském výsledku na základě závěrkových operací minulého účetního období. Je určen k rozdělení zisku po zdanění, resp. vypořádání ztráty podle pravidel stanovených Obchodním zákoníkem, popř. jiným předpisem nebo rozhodnutím příslušných orgánů pojišťovny. Valná hromada by měla o rozdělení hospodářského výsledku rozhodnout do půl roku následujícího účetního období, na konci toho roku musí být zůstatek nulový.

701 – Počáteční účet rozvahový		421 – Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení		413 – Nerozdělený zisk minulých let	
1) 1 280 000		2) 256 000	1) 1 280 000		9) 64 000
		3) 192 000			
411 – Zákonný rezervní fond		4) 192 000		352 – Závazky z vkladů zaměstnanců	
	2) 256 000	5) 64 000			6) 320 000
		6) 320 000			
		7) 64 000		369 – Ostatní závazky	
412 – Ostatní fondy (AE)		8) 128 000			5) 64 000
	3) 192 000	9) 64 000			7) 64 000
	4) 192 000				8) 128 000

Legenda:

- 1) Vytvořený hospodářský výsledek v předchozím roce převeden do běžného účetního období.
- 2) Příděl do zákonného rezervního fondu ve výši 20 %.
- 3) Příděl do fondu kulturních a sociálních potřeb ve výši 15 %.
- 4) Příděl do fondu náhrady škod ve výši 15 %.
- 5) Odměny členům dozorčí rady a jiným orgánům (tantiémy) ve výši 5 %.
- 6) Na dividendy ze zaměstnaneckých akcií převedeno 25 %.
- 7) Příspěvky jiným investorům ve výši 5 %.
- 8) 10 % převedeno na dividendy akcionářům.
- 9) Zbytek nerozděleného zisku převeden do nerozděleného zisku minulých let.

3.4.4. Účtová skupina 43 – Fondy veřejného zdravotního pojištění

Fondy veřejného zdravotního pojištění se považují za cizí kapitál a slouží výhradně k zachycení výběru a použití pojistného z veřejného zdravotního pojištění. Jejich tvorba a užití se řídí zvláštním právním předpisem. Jsou považovány za fondy kapitálové a jedná se např. o fond provozní, fond sociální, fond investičního majetku a další. Pokud jsou náklady smluvního zdravotního pojištění v průběhu roku hrazeny ze zdrojů veřejného zdravotního pojištění, je nutno převést na bankovní účet provozního fondu zálohy z finančních prostředků uvedených činností. Nejpozději v rámci sestavování roční účetní závěrky je nutno stanovit příslušnou výši nákladů a provést finanční vypořádání zálohy.⁸

⁸ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

3.4.5. Účtová skupina 44 – Technické rezervy

Na účtech účtové skupiny 44 pojišťovna účtuje o technický rezervách podle zvláštních předpisů o pojišťovnictví, konkrétně zákona č. 363/1999 Sb, o pojišťovnictví v platném znění a vyhlášky ministerstva financí č. 303/2004 Sb.. Rezervy představují pro pojišťovnu cizí zdroj, přestože si je účetní jednotka tvoří sama, protože jednak snižují hospodářský výsledek a jednak jsou určeny ke krytí budoucích závazků. Tyto závazky jsou pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou. Tvorba a čerpání těchto rezerv je určena vnitropodnikovými předpisy pojišťoven. Je nutné rozlišovat jejich hrubou výši a podíl zajistitelů. Analytická evidence se dále vede pro převody rezerv v souvislosti se změnami struktury pojistných smluv a pro změny stavu příslušné rezervy.

Technické rezervy se tvoří na vrub nákladů, ale z daňového hlediska nemusí být uznávána jejich plná výše jako daňový náklad. Podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, se pro účely daně z příjmu uznává tvorba rezerv, které jsou výdajem na dosažení, zabezpečení a udržení příjmu:

- u neživotního pojištění výše, která nesmí překročit objem závazků vypočtený metodami stanovenými zvláštním právním předpisem (zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví),
- u životního pojištění výše, která nesmí překročit objem závazků vypočtený metodami stanovenými zvláštním předpisem (zákon č. 363/1999 Sb.) a vyplývající ze životních pojištění splatných podle uzavřených pojistných smluv.⁹

Pojišťovny vytvářejí v souladu s předmětem podnikání zvlášť rezervy pro životní pojištění a zvlášť pro neživotní pojištění. O náplni a významu jednotlivých rezerv již pojednávala kapitola 2.2.

⁹ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 52

503 – Tvorba rezervy na pojisti plnění		504 – Podíl zajišťovatelů na tvorbě rezervy na pojistná plnění		443 – Rezerva na pojistná plnění	
1) 250 000			2) 90 000	2) 90 000	1) 250 000
				3) 250 000	4) 90 000
603 – Použití rezervy na pojisti plnění		604 – Podíl zajišťovatelů na použití rezervy na pojistná plnění			
	3) 250 000	4) 90 000			

Legenda:

- 1) Tvorba rezervy na pojistná plnění.
- 2) Podíl zajišťovatele na tvorbě rezervy na pojistná plnění.
- 3) Došlo k pojistné události a pojišťovna čerpá rezervu na pojistná plnění.
- 4) Při pojistné události pojišťovna čerpá rezervu na pojistná plnění od zajišťovatelů.

3.4.6. Účtová skupina 45 – Rezervy na ostatní rizika a ztráty

Tato účtová skupina slouží k zaúčtování rezerv, které vyplývají ze zákona o rezervách, zákona o účetnictví a ostatních rezervách, které souvisí především s uplatněním zásady opatrnosti.

Mezi **zákonné rezervy** řadíme takové rezervy, které jsou určeny jako daňový výdaj podle zákona o dani z příjmu nebo zákona o rezervách.

Rezerva na daň z příjmů právnických osob se vytváří k rozvahovému dni ve výši odhadu daňové povinnosti ze splatné daně k tomuto dni. O jejím použití se účtuje v okamžiku podání daňového přiznání za uvedenou daň. Současně se účtuje o skutečné výši daňové povinnosti do nákladu na účet „daň z příjmu z běžné činnosti – splatná“. [7]

Rezerva na restrukturalizaci se tvoří v případě, že účetní jednotka má oficiální neodvolatelný podrobný plán restrukturalizace, který alespoň určuje obor, kterým se zabývá, hlavní místo, kterého se to týká, budoucí výdaje, potřebnou dobu k uskutečnění. Tato rezerva zahrnuje pouze přímé výdaje, které jsou nezbytně nutné pro provedení restrukturalizace a zároveň nejsou spojeny s pokračujícími

aktivitami účetní jednotky (např. přeškolení, přemístění zaměstnanců, náklady na marketing). Restrukturalizace je program, kterým se významně mění předmět činnosti, nebo způsob, jakým je činnost účetní jednotky prováděna a může se projevit např. prodejem části podnikatelských aktivit, změnami ve struktuře vedení účetní jednotky apod. [7]

Na účet „**ostatní rezervy**“ tvoří pojišťovna rezervy, pro které nemá náplň v předchozích typech rezerv. Jde např. o rezervu na kursové ztráty, rezervu na důchody, rezervu na rizika a ztráty a podobné závazky.

3.4.7. Účtová skupina 46 – Depozita při pasivním zajištění

Depozita při pasivním zajištění obsahují závazky ze záručních depozit (jedná se většinou o cenné papíry), které složil u pojišťovny zajišťovatel a představují tak závazek pojišťovny vůči zajišťovateli. Analytická evidence se vede podle jednotlivých druhů depozit zajistitele.

3.4.8. Účtová skupina 47 – Dlouhodobé úvěry

Na účtech účtové skupiny 47 se účtuje o bankovních a ostatních úvěrech, jejichž doba splatnosti je delší než 1 rok. Jedná se o finanční prostředky, které byly pojišťovně poskytnuty různými bankovními institucemi, jinými pojišťovnami, nebo fyzickou osobou. Důležitá je analytická evidence, která se vede hned z několika hledisek.

3.4.9. Účtová skupina 48 – Dlouhodobé závazky

V této účtové třídě se účtuje o dlouhodobých závazcích pojišťovny vůči podnikům, v nichž má pojišťovna rozhodující nebo podstatný vliv, o dlouhodobých závazcích z emitovaných dluhopisů, z nájmu, o přijatých zálohách. V analytické evidenci se odděleně vedou závazky vyplývající z kapitálových operací a z obchodních závazkových vztahů.

Emitované dluhopisy představují pojišťovnou vydané dluhopisy dlouhodobého charakteru, které se evidují ve jmenovité hodnotě (ve výši emise).

Závazky z nájmu slouží k zaúčtování případného nájmu souboru movitých a nemovitých věcí. Závazek vzniká ve výši nájemní smlouvy, který se postupně snižuje tak, jak je postupně spláceno nájemné. Tento majetek může pojišťovna odpisovat jen pokud to má uvedeno ve smlouvě, jinak ho odepisuje sám pronajímatel.

Pojišťovna může získat tzv. dlouhodobé **návratné dotace**, které bude muset po určité stanovené době poskytovateli vrátit.

3.4.10. Účtová skupina 49 – Financování pojištění odpovědnosti

V této účtové skupině účtuje Kancelář o tvorbě a použití Garančního fondu podle zvláštního právního předpisu. Je tvořen příspěvky pojistitelů a z pojistného za hraniční pojištění. Analytická evidence se vede podle jednotlivých zdrojů tvorby fondu a podle použití tohoto fondu. Zůstatek tohoto fondu se vykazuje v rozvaze jako ostatní závazky a v účetní závěrce v příloze, ve které se uvádějí také informace o jeho použití.

3.5. Účtová třída 5 – NÁKLADY

V této účtové třídě pojišťovna účtuje veškeré náklady (což jsou v peněžní formě vyjádřené vynaložené hospodářské prostředky) na pojišťovací, zajišťovací a ostatní činnost pojišťovny. Náklady jsou přednostně členěny účelově na neživotní pojištění, životní pojištění a ostatní činnost a jsou časově rozlišené, účtují se do účetního období, se kterým věcně a časově souvisí. Dále pojišťovna v této třídě účtuje o tvorbě rezerv, o podílů zajišťovatelů, o tvorbě opravných položek, o daních a součástí jsou i mimořádné náklady, které souvisejí s vnitropodnikovým přesunem nákladů.

Specifikem účetnictví pojišťoven jsou technické a netechnické účty. Na technickém účtu se účtují náklady, které se přímo vztahují k pojišťovací a zajišťovací činnosti pojišťovny, na netechnickém účtu pak ostatní náklady. Platí zásada, že nedá-li se účelový náklad jednoznačně přiřadit k technickému účtu, zaúčtuje se prvotně na účet „ostatní náklady“ a pak se teprve rozvrhuje na příslušný technický účet. Tímto způsobem pojišťovny nesmějí převádět daně a ostatní náklady, které nesouvisí s pojištěním a zajištěním, a dále ty položky, které má jenom na netechnickém účtu. Co všechno jde přes účet „ostatní náklady“ má každá pojišťovna ve své vnitřní směrnici.

3.5.1. Účtová skupina 50 až 51 – Technický účet k neživotnímu pojištění

Na technickém účtu k neživotnímu pojištění pojišťovny účtují náklady na pojistná plnění a na uzavírání pojistných smluv, o tvorbě příslušných rezerv a opravných položek a veškeré ostatní náklady spojené s neživotním pojištěním a zajištěním.

3.5.2. Účtová skupina 52 až 54 – Technický účet k životnímu pojištění

Na účtech účtových skupin 52 až 54 účtuje pojišťovna náklady vynaložené na pojistná plnění, na uzavírání pojistných smluv, na finanční umístění v životním pojištění, na tvorbu příslušných rezerv a opravných položek a dále ostatní náklady spojené s životním pojištěním a zajištěním.

3.5.3. Účtová skupina 55 až 57 – Netechnický účet

Na netechnickém účtu pojišťovna účtuje náklady na finanční umístění (nesouvisející s životním pojištěním), daně a poplatky, tvorbu rezerv na rizika a ztráty, na tvorbu opravných položek, a dále veškeré náklady spojené s ostatními činnostmi pojišťovny, které nelze zaúčtovat na technických účtech k životnímu nebo neživotnímu pojištění. [7]

Na účtu „náklady na finanční umístění“ pojišťovny účtují o nákladech na správu finančního umístění a jeho odpisy v neživotním pojištění. Jde např. o náklady spojené s vyřazením nemovitostí nebo jejím nájmem. Opravné položky k tomuto majetku se evidují na účtu „tvorba opravných položek“. Na účtu „náklady na realizaci finančního umístění“ se účtuje zůstatková cena při vyřazení majetku. Analytické účty, které jsou jinak pro tento účet v působnosti pojišťovny, se vedou podle způsobu vyřazení majetku. [7]

Na účet „ostatní náklady“ pojišťovna zaúčtovává náklady vyplývající z ostatní činnosti pojišťovny, např. smluvní pokuty, úroky z prodlení, penále, sankce z rozhodnutí příslušného orgánu apod. Žádnou z uvedených sankcí nelze převádět do nákladů příslušného technického účtu.

Účet „mimořádné náklady“ slouží pojišťovně k účtování o škodách a mankách, o pohledávkách, k jejichž úhradě nestačí konkurzní podstata dlužníků, o opravách nákladů minulých účetních období apod.

3.5.4. Účtová skupina 59 – Vnitropodnikové převody pojišťoven

V této účtové skupině se účtují náklady vyplývající z vnitřních vztahů pojišťovny. Účet „vnitropodnikové převody nákladů“ musí mít ke dni sestavení účetní závěrky shodný zůstatek s účtem „vnitropodnikové převody výnosů“.

3.6. Účtová třída 6 – VÝNOSY

V této účtové třídě se účtují veškeré výnosy vzniklé z pojišťovací, zajišťovací či ostatní činnosti pojišťovny. Stejně jako náklady jsou členěny účelově a dodržuje se zásada časového rozlišení a rozdělení na technické účty a účet netechnický. Není-li v postupech účtování uvedeno něco jiného, účtuje se v této třídě o předepsaném hrubém pojistném a dalších výnosech souvztažně jako o pohledávkách, a o podílech zajišťovatelů jako o závazcích. Také se zde účtuje o použití technických

rezerv a rezerv na ostatní rizika a ztráty, o postoupení pojistného, o podílu zajišťovatelů na použití technických rezerv a dalších technických výnosech.

3.6.1. Účtová skupina 60 až 61 - Technický účet k neživotnímu pojištění

Na technickém účtu k neživotnímu pojištění se eviduje veškeré předepsané hrubé pojistné, použití příslušných rezerv a veškeré další výnosy spojené s neživotním pojištěním a zajištěním.

3.6.2. Účtová skupina 62 až 64 – Technický účet k životnímu pojištění

Na technickém účtu k životnímu pojištění se účtuje veškeré předepsané hrubé pojistné, výnosy z finančního umístění v životním pojištění, použití příslušných rezerv a veškeré další výnosy spojené s životním pojištěním a zajištěním.

3.6.3. Účtová skupina 65 až 67 – Netechnický účet

Na netechnickém účtu se účtují výnosy z finančního umístění (nesouvisející s životním pojištěním), použití rezerv na rizika a ztráty, použití opravných položek, převody výnosů a dále veškeré výnosy spojené s ostatní činností pojišťovny, které nelze účtovat na technických účtech k neživotnímu nebo životnímu pojištění. V případě, že nelze některý z účelově členěných výnosů jednoznačně přiřadit k technickému účtu životního či neživotního pojištění, účtuje se o takovém výnosu primárně na účtu „ostatní výnosy“ a z tohoto účtu se následně převedou na příslušný technický účet. Tímto způsobem nelze některé výnosy převádět (výnosy související s opravnými položkami, nebo použitím rezerv na rizika a ztráty).

3.6.4. Účtová skupina 69 – Vnitropodnikové převody pojišťoven

Na účet „vnitropodnikové převody výnosů“ se účtují výnosy vyplývající z vnitřních vztahů pojišťovny. Ke dni sestavení účetní závěrky musí mít shodný zůstatek se zrcadlovým účtem v nákladech.

3.7. Účtová třída 7 – ZÁVĚRKOVÉ a PODROZVAHOVÉ ÚČTY

Tato účtová třída slouží k účtování na závěrkových a podrozvahových účtech. Na těchto účtech pojišťovna účtuje při otvírání a uzavírání účetních knih a o hodnotách podrozvahových účtech.

3.7.1. Účtová skupina 70 – Účty rozvažné

Účty hlavní knihy se otvírají účetními zápisy. Na začátku účetního období se při otvírání účtů majetku (aktiv a pasiv) používá účet „počáteční účet rozvažný“. Tento účet je v podstatě zrcadlovým účtem „konečného účtu rozvažného“ z předcházejícího účetního období, který je posledním účtem před sestavením rozvahy, přičemž se na tento účet přeúčtují zůstatky účtů aktiv a pasiv a konečný stav účtu „účet zisků a ztrát“, tedy hospodářský výsledek pojišťovny. Znamená to tedy, že stavy jednotlivých rozvahových položek musí na obou účtech navazovat.

3.7.2. Účtová skupina 71 – Účet zisků a ztrát

Zvláštností týkající se této účtové skupiny je samostatné uzavírání technických účtů a netechnického účtu a zjišťování hospodářského výsledku a jeho následné zúčtování na vrub nebo ve prospěch účtu „účet zisků a ztrát“. Hospodářský výsledek před zdaněním se zjistí jako rozdíl výnosů a nákladů, kromě účtové skupiny 57. Čistý hospodářský výsledek pojišťovny (tzn. po zdanění) je disponibilní zisk nebo ztráta. Účetnictví v ČR není účetnictvím daňovým, a proto musí pojišťovna vypočítat daňovou povinnost mimo systém účetnictví. Tedy účetní

hospodářský výsledek se musí upravit o připočitatelné a odečitatelné položky nákladů a výnosů dle zákona o dani z příjmů.

3.7.3. Účtová skupina 72 – Podrozvahové účty

Na podrozvahových účtech se účtuje např. o hodnotách daných do zástavy (jde o majetek pojišťovny v souvislosti zejména s věcnými právy, tj. zástavním právem, podzástavním právem, věcnými břemeny a zadržovacím právem), o cizím majetku přijatém pojišťovnou do zástavy, o závazcích z finančního leasingu se splátkovým kalendářem atd..

3.8. Účtová třída 8 a 9 – VNITROPODNIKOVÉ ÚČETNICTVÍ POJIŠŤOVEN

Pojišťovny používají ve svém účetnictví syntetické účty (označené trojmístným číslem), které pro ni vyplývají z účetní osnovy a z předmětu činnosti. V případě, že technika použitá při zpracování údajů účetnictví umožňuje hospodárnější vedení a zpracování zápisů na analytických účtech tím, že některé hledisko stanovené na vytváření analytické evidence se uplatní jen na úrovni účtů hlavní knihy na zabezpečení vazby na výkaznictví, čísluje pojišťovna účty hlavní knihy rozšířením čísla syntetického účtu o další číselné znaky, které vyjadřují uvedená hlediska. Formu, organizaci a zaměření vnitropodnikového účetnictví si určí pojišťovna sama vnitřním předpisem.

Vnitropodnikové účetnictví lze organizovat:¹⁰

- přímo v analytických účtech nákladů a výnosů,
- prostřednictvím analytických účtů k syntetickým účtům „vnitřní zúčtování“, „vnitropodnikové převody nákladů“ a „vnitropodnikové převody výnosů“,
- kombinací uvedených postupů.

¹⁰ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 82

- v samostatném účetním okruhu v účtové třídě 8. Spojovací účty prokazující návaznost mezi účty této účtové třídy a účty účtových tříd 5 a 6 si určí pojišťovna sama a uvede je v účtovém rozvrhu.

3.9. Účetní závěrka

Účetní závěrka je účetní dokument, kterým pojišťovna prezentuje výsledky svého hospodaření vůči jiným uživatelům (např. akcionářům pojišťovny, představenstvu, věřitelům, bankovním institucím, investorům). Tyto uživatele můžeme rozdělit na vnitřní a vnější. Mimo jiné k ochraně zájmů zejména vlastníků pojišťovny, ale i ostatních uvedených uživatelů, má pojišťovna jako akciová společnost povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Informování zejména vnějších uživatelů se poté děje jejím zveřejněním.

Pojišťovna sestavuje účetní závěrku:

- **řádnou** – sestavuje se k poslednímu dni účetního období,
- **mimořádnou** – sestavuje se ke dni zrušení bez likvidace, v případě vyhlášení konkurzu nebo vyrovnání apod.,
- **konsolidovanou** – sestavuje se na základě majetkového podílu na základním kapitálu jiných společností.

Účetní závěrku sestavují pojišťovny v souladu se zákonem o účetnictví a vyhláškou č. 502/2002 Sb. a tvoří ji:

- rozvaha,
- výkaz zisku a ztráty,
- příloha,
- přehled o změnách vlastního kapitálu.

Účetní závěrka představuje soustavu základních ukazatelů uspořádanou podle určitých kritérií (tj. aktiva, pasiva, vlastní kapitál, náklady, výnosy, hospodářský výsledek). Jedná se o absolutní ukazatele v hodnotovém vyjádření. Jelikož hlavní náplní činnosti pojišťovny je pojištění, zajištění, nápravy škod a zábrana jejich vzniku, je jasné, že tato specifika ovlivňují i účetní závěrku pojišťovny.

Nejdůležitějšími a nejpodrobněji rozepsanými položkami v závěrkových účetních výkazech pojišťovny jsou přijaté pojistné, náklady na pojistná plnění a technické rezervy.¹¹

3.9.1. Rozvaha

Úkolem rozvahy je zachytit k určitému okamžiku stav majetku a jiných aktiv a položky závazků a jiných pasiv pojišťovny. Je členěna v položkách za minulé období, hrubou výši, úpravu a čistou výši. Hlavní položky rozvahy lze zjednodušeně vyjádřit následujícím způsobem (rozvaha v podrobném členění je uvedena v příloze č.3):

Aktiva	Rozvaha pojišťoven	Pasiva
1. Pohledávky za upsaný kapitál	1. Vlastní kapitál	
2. Dlouhodobý nehmotný majetek	2. Podřízená pasiva	
3. Finanční umístění	3. Technické rezervy	
4. Fin. umístění ŽP, je-li nositelem investičního rizika sám pojistník	4. Rezerva na ŽP, je-li nositelem investičního rizika sám pojistník	
5. Dlužníci	5. Rezervy na ostatní rizika a ztráty	
6. Ostatní aktiva	6. Depozita při pasivním zajištění	
7. Přechodné účty aktiv	7. Věřitelé	
	8. Přechodné účty pasiv	
Úhm aktiv	Úhm pasiv	

3.9.2. Výkaz zisků a ztráty

Výkaz zisků a ztráty (též zvaný výsledovka) má za úkol sledovat vývoj hospodaření v určitém časovém úseku (nejčastěji 1 rok). Vyčísluje tedy výši hospodářského výsledku, ale také ukazuje, co ovlivnilo jeho tvorbu za dané účetní období. Výkaz zisku a ztráty se u pojišťoven skládá ze tří základních částí:

¹¹ ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8, str. 83

- Technického účtu k neživotnímu pojištění,
- Technického účtu k životnímu pojištění,
- Netechnického účtu. [3]

Ukázku konkrétního výkazu zisků a ztráty naleznete v příloze č. 4.

3.9.3. Příloha

Úlohou Přílohy je podat doplňující informace o účetní jednotce, o způsobech a metodách účtování, odepisování, oceňování atd. a objasnit údaje obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztráty a umožnit tak snadnější orientaci v údajích o vývoji hospodářské situace pojišťovny v daném účetním období. [3]

3.9.4. Přehled o změnách vlastního kapitálu

Tento výkaz obsahuje zejména informace o zvýšení nebo snížení čistých aktiv v průběhu účetního období podle oceňovacích zásad používaných v účetní závěrce, rozdíly ze změn používaných účetních metod, účetní případy související se vztahy se společníky, výplatu dividend nebo dalších podílů na zisku. V tomto přehledu jsou uspořádány položky, které vyjadřují celkovou změnu vlastního kapitálu za účetní období. [3]

4. Harmonizace dle IFRS

Smlouvou o založení Evropského hospodářského společenství z roku 1957 byl definován požadavek sjednocení právních, ekonomických a sociálních podmínek členských států. Řešením bylo postupné vydávání direktiv Evropské unie. Se stále rozvíjející se globalizací ekonomik, postupným „odstraňováním“ hranic mezi státy a s rostoucím propojováním mezinárodních trhů jsou mimo jiné stále intenzivnější snahy o mezinárodní harmonizaci účetnictví.

Vznikly Mezinárodní účetní standardy IAS/IFRS, které definují jen základní principy a metodiku a nedefinují žádný detailní popis, jak vést účetnictví a jak

sestavovat účetní závěrku (žádnou účtovou osnovu ani postupy účtování), žádné předepsané formuláře, ani pevně danou jednotnou strukturu výkazů. Důvodem k této obecnosti je snaha o zastřešení všech možných situací, které mohou v praxi nastat. Ve většině případů příslušný standard upravuje svoji problematiku komplexně a stačí jej studovat jen v souvislosti s obecným Koncepčním rámcem a případně s dalšími standardy souvisejícími v dílčích otázkách. V některých oblastech je třeba sledovat více standardů najednou, např. problematiku finančních nástrojů upravuje IAS 32, IAS 39 a IFRS 2. Seznam jednotlivých standardů najdete v příloze č. 5. [5]

4.1. Úvod do problematiky převodu účetnictví na mezinárodní účetní standardy [5]

Důvodem přechodu na standardy IAS/IFRS jsou rozdíly v národních účetních legislativách, které způsobují problémy při srovnávání a hodnocení společností z různých zemí. Účetní výkazy bývají mnohdy jediným nebo alespoň hlavním zdrojem informací o společnosti, o jeho výkonnosti a o změnách ve finanční situaci. Výsledkem těchto standardů by měla být co nejjednotnější úprava účetnictví ve všech státech, ať již v rámci regionálních seskupení, nebo celých kontinentů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady o aplikaci Mezinárodních účetních standardů nabylo účinnosti v září roku 2002. Podle tohoto nařízení mají být standardy IAS/IFRS aplikovány na konsolidované účetní závěrky společností, které emitují veřejně obchodovatelné cenné papíry do roku 2005. Je však možné tuto aplikaci oddálit do roku 2007 a to u společností, které emitovaly pouze dluhové cenné papíry a u společností, které již emitovaly registrované cenné papíry, ale aplikují už jiné mezinárodní uznávané účetní standardy (např. US GAAP).

V současné době existují snahy o harmonizaci účetnictví ve třech liniích:

1. Harmonizace v rámci Evropské unie

Vznikl orgán IASB (International Accounting Standards Board), jehož hlavním úkolem je tvorba soustavy mezinárodně aplikovatelných účetních standardů, které by v globálním měřítku zajistily vysokou kvalitu a plnou srovnatelnost účetních výkazů.

Vychází se z direktivy Evropské unie, z nichž 3 se týkají oblasti účetnictví:

- čtvrtá direktiva týkající se požadavků EU na roční účetní výkazy společností
- sedmá direktiva týkající se požadavků EU na konsolidované účetní výkazy
- osmá direktiva týkající se požadavků EU na auditory

2. Harmonizace v USA

Tato harmonizace se týká úpravy účetnictví v USA, avšak vzhledem k rostoucímu vlivu nadnárodních společností a rostoucímu vlivu USA na mezinárodním poli začínají americké účetní standardy - US GAAP (United States Generally Accepted Accounting Principles) stále více pronikat i do Evropy.

3. Snahy o celosvětovou harmonizaci

Proces celosvětové harmonizace účetnictví je velmi náročnou a dlouhodobou záležitostí. V současnosti existují následující standardy:

- IAS – Mezinárodní účetní standardy (International Accounting Standards) - obsahující Koncepční rámec pro výkazy finančního účetnictví a jednotlivé standardy včetně variantních řešení konkrétních problémů,
- IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (International Financial Reporting Standards) – nově používaný název.

Existují sice dílčí odlišnosti mezi úpravou US GAAP a IAS/IFRS, ale oba systémy jsou z globálního hlediska postaveny na podobných principech a podobné metodologii. V současné době probíhá projekt „Konvergence“ k co nejužší harmonizaci obou systémů. Postupně by tak měl vzniknout systém standardů, který bude kompatibilní v evropském i americkém ekonomickém prostředí.

V prosinci roku 2003 a v průběhu roku 2004 došlo k rozsáhlé novelizaci textu standardů, bylo novelizováno 17 standardů a k původnímu jedinému standardu IFRS bylo vydáno pět nových. Většina novel a úprav je účinná od 1. ledna 2005.

Již 92 zemí se zavázalo, že do roku 2007 povolí nebo budou vyžadovat aplikace standardů pro všechny nebo alespoň pro vybrané společnosti. Jedná se téměř o všechny země Evropy (chybí např. Albánie), ale i takové země jako je Botswana, Tádžikistán či Zimbabwe. Na 24. místě v abecedním seznamu stojí Česká republika. [5]

4.2. Srovnání české úpravy účetních předpisů a IAS/ISFR

Objektivní srovnání obou systémů se jeví jako zcela nemožné, neboť některé rozdíly jsou hodně zásadní a navíc české předpisy se poměrně dynamicky mění. Poukázat však půjde na rozdíly u požadavků české účetní legislativy a IAS/IFRS týkající se účetní závěrky.

Česká úprava účetních předpisů je orientována především daňově, což je dáno i mimo jiné historickými důvody, zatímco koncepce IAS/IFRS je zaměřena na celou širokou škálu potenciálních uživatelů účetních výkazů (investoři, vlastníci, zákazníci, dodavatelé, banky, burzy, pojišťovny a mnoho dalších institucí). Je to umožněno rozsáhlými požadavky na zveřejňování, kdy v příloze k účetním výkazům musí společnost detailně popsat nejen jednotlivé položky účetních výkazů, ale také jejich smysl, riziko a všechny informace, které uživateli pomůžou při jeho rozhodování na základě účetní závěrky. V našich podmínkách je tento obrovský důraz na formální správnost výkazů a především na smysl a vypovídací schopnost vykazovaných a zveřejňovaných údajů poněkud nezvyklý. Stává se totiž, že některé vykazované položky jsou sice vypočteny, zaúčtovány a vykázány správně jistou metodikou, ale tato metodika je nesmyslná pro daný typ transakce či sleduje jiný účel než věrné zachycení skutečnosti, nebo je principiálně chybná. Pak převod účetní závěrky do verze, která je v souladu s IAS/IFRS, má za důsledky velké rozdíly v obou závěrkách, ať už kladné či záporné. Nejde tedy jen o přepis čísel a překladu textu do cizího jazyka, nejčastěji anglického.

Podle mezinárodních účetních standardů jsou AKTIVA definována jako položky majetku podniku, které:

- představují pro podnik budoucí ekonomický prospěch,
- tento prospěch má podnik plně pod kontrolou, patří výhradně jemu,
- očekávání budoucího ekonomického prospěchu musí být dostatečně spolehlivé a prokazatelné,
- položka aktiv je důsledkem hospodářských operací uskutečněných v minulosti,
- položka aktiv musí být s dostatečnou mírou spolehlivě ocenitelná, vyjádřitelná v penězích.

Závěr

Tato diplomová práce podává výklad některých otázek účetnictví pojišťoven, a to především těch, které jsou rozdílné od účetnictví ostatních subjektů na trhu (např. podnikatelé, organizační složky státu, příspěvkové organizace apod.), a možností hospodaření s dočasně volnými finančními prostředky. Pojišťovnictví je specifickým odvětvím národního hospodářství a tyto jeho specifika se odrážejí také v účetnictví pojišťoven. Nejdůležitější popsaná témata jsou: finanční umístění, pohledávky a závazky z přímého pojištění a zajištění, technické rezervy, náklady a výnosy, daně, základní kapitál a účetní závěrka. Cíl této diplomové práce, jak byl formulován v úvodu, byl tímto splněn.

Podobně jako mezinárodní úprava i český zákon o účetnictví, a na jeho základě vydávaná metodika účetnictví, prošly určitým vývojem. Byly získávány zkušenosti z aplikace zákona i metodiky v praxi účetních jednotek i v působnosti Ministerstva financí ČR a dále také informace o vývoji mezinárodní úpravy. Nejenom pojišťovny tak stále stojí před řadou změn, kterým musí přizpůsobit své dosavadní postupy.

Díky určitému časovému prostoru mezi přijatým předepsaným pojistným a výplatou pojistného plnění mohou pojišťovny disponovat značným objemem dočasně volných peněžních prostředků, které využívají k investování na finančních trzích. Tato činnost je upravena příslušnými právními normami, a to především pro lepší bezpečnost, likviditu a výnosy z finančních prostředků klientů, což jenom dokazuje, že největší podíl představují dluhopisy a cenné papíry s pevným výnosem. Podstatná část výnosů pak umožňuje pojišťovně rozvíjet pojišťovací činnost, zejména pojistné produkty, krýt případné ztráty v pojistném plnění a poskytovat slevy na pojistné. Předepsané pojistné jak životního, tak neživotního pojištění se rok od roku zvyšuje. Což dokazuje, že si lidé čím dál více uvědomují důležitost pojištění v jejich životech. V České republice je však stále kladen větší důraz na oblast neživotního pojištění, zatímco v zemích Evropské unie je to oblast pojištění životního. Ze získaného předepsaného pojistného tvoří a spravují pojišťovny technické rezervy, které jsou speciální doménou právě pro oblast pojišťovnictví. Největší objem technických rezerv tvoří rezervy na životní pojištění, protože jsou nejvhodnější pro dlouhodobou investiční činnost pojišťoven.

Jelikož pojišťovny nepoužívají striktně danou účtovou osnovu, ale pouze směnou, jsou povinny vést značně podrobnou analytickou evidenci k syntetickým účtům účtového rozvrhu. Důležité je, aby pojišťovny rozlišovaly majetek, který je součástí finančního umístění primárně krytý z technických rezerv, a majetek ostatní, který může být volně prodán či pronajat. Pro jasné odlišení mají pro každou skupinu vytvořeny samostatné účtové třídy. Z předmětu jejich hlavní činnosti vyplývá, že největší důraz je kladen na pohledávky a závazky z přímého pojištění a zajištění. Je nutné sledovat předepsanou hrubou výši pojistného a okamžik uskutečnění účetního případu (tj. uzavření pojistné smlouvy, nebo okamžik uznání či stanovení výše plnění z ohlášené pojistné události). Tyto operace se někdy pohybují ve vysokých částkách, které samotná pojišťovna není schopna pokrýt, a tak se o svá převzatá rizika podělí s další institucí, nejčastěji se zajišťovnou. Nepřevádí na ni jen podíl rizika, ale také podíl přijatého pojistného a podíly na zisku a výnosech. Může nastat také situace, kdy se více pojišťoven podílí na krytí jednoho, zpravidla velkého rizika. V takovém případě se jedná o soupojištění.

Významnou položku tvoří účtování o technických rezervách. Ty představují pro pojišťovnu cizí zdroj, přestože si je účetní jednotka tvoří sama, protože jednak snižují hospodářský výsledek a jednak jsou určeny ke krytí budoucích závazků. Jejich tvorbu a čerpání si určují vnitropodnikovými předpisy. Je nutné dbát na rozlišování jejich hrubé výše a podílů zajistitelů, a také zda se vztahují k životnímu nebo neživotnímu pojištění. Jejich tvorba se účtuje na vrub nákladů, jejich čerpání pak ve prospěch výnosů. Ne každá tato rezerva je však v plné výši uznána jako daňově uznatelný náklad.

Náklady a výnosy jsou přednostně členěny účelově: na neživotní pojištění, životní pojištění a ostatní činnost. Specifikem v těchto účtových třídách jsou technické a netechnický účet. Technické účty slouží k zaúčtování nákladů a výnosů, které přímo souvisejí s pojišťovací a zajišťovací činností pojišťovny, netechnický účet pak k zaúčtování ostatních nákladů.

Jako každý subjekt vedoucí účetnictví musí i pojišťovna sestavovat účetní závěrku, kterou prezentuje výsledky svého hospodaření vůči jiným uživatelům.

V oblasti pojišťovnictví musí obsahovat rozvahu, výkaz zisků a ztráty, přílohu a přehled o změnách vlastního kapitálu. Nejdůležitějšími a nejpodrobněji rozepsanými položkami v závěrkových účetních výkazech pojišťovny jsou přijaté pojistné, náklady na pojistná plnění a technické rezervy.

Vznik Mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS je jedním z dalších důkazů globalizace ekonomik a propojování mezinárodních trhů. Je dobré, že definují jen základní principy a metodiku, protože tato obecnost snad bude schopna zastřešit všechny možné situace, které mohou v jednotlivých zemích praxí vzniknout. Díky jednotné harmonizaci účetnictví bude jednodušší a přehlednější srovnání a hodnocení výkonnosti a finančních změn společností z různých zemí. Pro české účetnictví to znamená řadu změn, především v tom, že česká úprava účetních předpisů je orientována především daňově, zatímco koncepce IAS/IFRS je zaměřena na celou širokou škálu potenciálních uživatelů účetních výkazů. Kladen je také větší důraz na formální správnost výkazů a především na smysl a vypovídací schopnost vykazovaných a zveřejňovaných údajů, což je v dnešních podmínkách v České republice poněkud nezvyklé.

Seznam použité literatury

Odborné publikace, skripta

1. ČEJKOVÁ, V. Pojistný trh. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0137-5
2. ČEJKOVÁ, V., ŠEDOVIČ, J., ČAPKOVÁ, D. Pojišťovnictví. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001. ISBN 80-210-2574-8
3. ČEJKOVÁ, V., VALOUCH, P. Účetnictví pojišťoven po vstupu do EU. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0953-8
4. DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-67-X
5. KRUPOVÁ, L., VAŠEK, L., ČERNÝ, R. M. IAS/IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví. 1. vyd. Praha: Vox, 2005. ISBN 80-86324-44-3

Odborné časopisy

6. SLAVÍK, M., VLASÁKOVÁ, V., JINDŘICH, J. Účetnictví 2002 – Příloha Ekonom č. 46 (listopad 2001)

Právní normy

7. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění jeho pozdějších předpisů
8. Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění
9. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění
10. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění
11. Zákon ČNR č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Internetové stránky

12. Česká asociace pojišťoven. [cit. 9.3.2006]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/souboryKeStrazeni.aspx>
13. Ministerstvo financí ČR. [cit. 2.4.2006]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz>

Seznam tabulek, schémat a grafů

Tabulka č. 1 – Předepsané pojistné všech pojišťoven v mil. Kč

Tabulka č. 2 – Výše technických rezerv za všechny pojišťovny v mld. Kč

Tabulka č. 3 – Skladba finančního umístění v mld. Kč

Schéma č. 1 – Zjednodušený model finančních toků pojišťovny

Graf č. 1 – Meziroční růst předepsaného pojistného za všechny pojišťovny v %

Graf č. 2 – Vývoj technických rezerv členů ČAP v mld. Kč

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Limity skladby finančního umístění (3 strany)

Příloha č. 2 – Účtová osnova pro pojišťovny (7 stran)

Příloha č. 3 – Rozvaha pojišťovny (2 strany)

Příloha č. 4 – Výkaz zisků a ztrát (2 strany)

Příloha č. 5 – Seznam mezinárodních účetních standardů k 31. 3. 2004 (1 strana)

Příloha č. 6 – Seznam Českých účetních standardů pro pojišťovny (1 strana)

Příloha č. 1

Limity skladby finančního umístění

(1) Pro jednotlivé položky finanční skladby pojišťovny nebo zajišťovny se stanoví tyto limity:

- a. státní dluhopisy, dluhopisy vydané Českou národní bankou a dluhopisy, za které převzala záruku Česká republika, až do výše 75 % z celkových technických rezerv,
- b. dluhopisy vydané bankami¹⁾ až do výše 50 % z celkových technických rezerv; dluhopisy vydané jednou bankou nesmí překročit 15 % z celkových technických rezerv,
- c. veřejně obchodovatelné dluhopisy vydané obchodními společnostmi až do výše 10 % z celkových technických rezerv; dluhopisy vydané jednou společností nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv,
- d. pokladniční poukázky až do výše 75 % z celkových technických rezerv,
- e. veřejně obchodovatelné komunální obligace²⁾ až do výše 10 % z celkových technických rezerv; komunální obligace vydané jedním subjektem nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv,
- f. půjčky, úvěry a jiné pohledávky, jejichž splnění je zajištěno bankovní zárukou, až do výše 10 % z celkových technických rezerv,
- g. směnky, jejichž splnění je zajištěno zárukou banky, až do výše 10 % z celkových technických rezerv,
- h. nemovitosti na území České republiky až do výše 20 % z celkových technických rezerv; pozemek nebo budova zapsaná v katastru nemovitostí jako jedna nemovitost nesmí překročit 10 % z celkových technických rezerv,
- i. hypoteční zástavní listy až do výše 30 % z celkových technických rezerv, přičemž tyto zástavní listy vydané stejným emitentem nesmí překročit 15 % z celkových technických rezerv,
- j. veřejně obchodovatelné akcie a podílové listy, s výjimkou podílových listů podle písmene l), až do výše 10 % z celkových technických rezerv; tyto

- akcie a podílové listy vydané jedním emitentem nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv,
- k. depozita a depozitní certifikáty u bank, které mají povolení působit na území České republiky jako banka, až do výše 50 % z celkových technických rezerv; tato depozita a certifikáty u jedné banky nesmí překročit 15 % z celkových technických rezerv,
 - l. podílové listy otevřených podílových fondů až do výše 10 % z celkových technických rezerv; tyto podílové listy vydané jedním emitentem nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv,
 - m. předměty a díla umělecké kulturní hodnoty oceněná nejméně dvěma znalci až do výše 5 % z celkových technických rezerv, za podmínky jejich pojištění pro případ poškození, zničení, ztráty nebo odcizení u jiné pojišťovny,
 - n. státní dluhopisy, jejichž emitenty jsou členské státy Evropské unie nebo centrální banky těchto států, až do výše 75 % z celkových technických rezerv a dluhopisy vydané Evropskou investiční bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj až do výše 50 % z celkových technických rezerv,
 - o. zahraniční cenné papíry, s nimiž se obchoduje na veřejném trhu členských států Evropské unie, až do výše 10 % z celkových technických rezerv; cenné papíry vydané jedním emitentem nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv,
 - p. zahraniční cenné papíry, s nimiž se obchoduje na veřejném trhu členských států Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, až do výše 10 % z celkových technických rezerv; cenné papíry vydané jedním emitentem nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv,
 - q. půjčky pojištěným, kteří uzavřeli s pojišťovnou smlouvu na životní pojištění, až do výše 5 % z celkových technických rezerv.

(2) Deriváty v souvislosti s aktivy uvedenými v odstavci 1, které přispívají ke snižování investičního rizika nebo usnadňují účinné řízení portfolia, nesmí překročit 5 % z celkových technických rezerv.

(3) Finanční umístění podle odstavce 1, s výjimkou dluhopisů podle odstavce 1 písm. a), pokladničních poukázek podle odstavce 1 písm. d) a zahraničních státních dluhopisů podle odstavce 1 písm. n), vztahující se k jednomu subjektu nebo ke skupině subjektů, které jsou v postavení osoby ovládající a ovládané, nesmí překročit 15 % z celkových technických rezerv.

(4) Stejný cenný papír lze zahrnout pouze do jedné položky finanční skladby.

Příloha č. 2

ÚČTOVÁ OSNOVA PRO POJIŠTOVNY

Účtová třída 1 - Finanční umístění (investice)

10 - Pozemky a stavby (nemovitosti)

- 101 - Pozemky
- 102 - Stavby
- 108 - Oprávky ke stavbám
- 109 - Opravné položky

11 - Finanční umístění v podnicích třetích osob a ostatní dlouhodobé pohledávky

- 111 - Majetkové účasti v podnicích s rozhodujícím vlivem
- 112 - Majetkové účasti v podnicích s podstatným vlivem
- 113 - Obligace a ostatní dluhopisy vydané podniky s rozhodujícím vlivem
- 114 - Půjčky poskytnuté podnikům s rozhodujícím vlivem
- 115 - Obligace a ostatní dluhopisy vydané podniky s podstatným vlivem
- 116 - Půjčky poskytnuté podnikům s podstatným vlivem
- 117 - Ostatní majetkové účasti
- 118 - Ostatní dlouhodobé pohledávky
- 119 - Opravné položky

12 a 15 - Ostatní finanční umístění

- 121 - Cenné papíry s proměnlivým výnosem
- 122 - Cenné papíry s pevným výnosem
- 123 - Finanční umístění v investičních společnostech, investičních fondech a v investičních sdruženích
- 124 - Hypotékární půjčky
- 125 - Ostatní půjčky
- 126 - Depozita u bank
- 127 - Ostatní finanční umístění
- 129 - Opravné položky

- 151 - Pevné termínové operace
- 152 - Nakoupené opce
- 153 - Prodané opce

13 - Depozita při aktivním zajištění

- 131 - Pohledávky ze složených depozit
- 139 - Opravné položky

14 - Finanční umístění jménem pojištěných

- 141 - Pohledávky z finančního umístění jménem pojištěných
- 149 - Opravné položky

Účtová třída 2 - Nehmotný, hmotný a finanční majetek

20 - Nehmotný majetek

- 201 - Zřizovací výdaje
- 202 - Goodwill
- 203 - Průmyslová a podobná práva
- 204 - Software
- 205 - Ostatní nehmotný majetek

208 - Oprávky k nehmotnému majetku
209 - Opravné položky

21 - Hmotný movitý majetek

211 - Movitý majetek
216 - Hmotný majetek neodpisovaný
218 - Oprávky k odpisovanému hmotnému majetku
219 - Opravné položky

22 - Pořízení majetku

221 - Pořízení nehmotného a hmotného majetku
222 - Poskytnuté zálohy na pořízení nehmotného a hmotného majetku
229 - Opravné položky

23 - Pokladní hodnoty a ostatní finanční majetek

231 - Pokladna
232 - Jiné pokladní hodnoty
234 - Peníze na cestě
235 - Běžné účty
237 - Vlastní akcie
239 - Opravná položka

24 - Zvláštní bankovní účty k fondům zdravotních pojišťoven

241 - Bankovní účet základního fondu
242 - Bankovní účet rezervního fondu
243 - Bankovní účet provozního fondu
244 - Bankovní účet sociálního fondu
245 - Bankovní účet fondu reprodukce investičního majetku

25 - Ostatní aktiva

251 - Zásoby
252 - Ostatní aktiva
259 - Opravné položky

Účtová třída 3 - Pohledávky, závazky a přechodné účty

30 - Pohledávky z přímého pojištění a zajištění

301 - Pohledávky z přímého pojištění za pojistníky
302 - Pohledávky za zprostředkovateli (makléři)
303 - Pohledávky při operacích zajištění
308 - Ostatní pohledávky z přímého pojištění a zajištění
309 - Opravné položky

31 - Pohledávky z veřejného zdravotního pojištění

311 - Pohledávky z veřejného zdravotního pojištění za plátcí pojistného
312 - Pohledávky vůči poskytovatelům zdravotní péče
313 - Pohledávky z přerozdělení pojistného
315 - Pohledávky z náhrad škod veřejného zdravotního pojištění
316 - Pohledávky z přeplatků do zajišťovacího fondu
318 - Ostatní pohledávky z veřejného zdravotního pojištění

32 - Ostatní pohledávky

321 - Pohledávky za upsaný základní kapitál
322 - Pohledávky z vystavených dluhopisů
323 - Různí dlužníci

- 324 - Směnky k inkasu
- 325 - Eskontované pohledávky
- 327 - Poskytnuté provozní zálohy
- 328 - Ostatní pohledávky
- 329 - Opravné položky

33 - Závazky z přímého pojištění a zajištění

- 331 - Závazky z přímého pojištění vůči pojištěným
- 332 - Závazky vůči zprostředkovatelům (makléřům)
- 333 - Závazky při operacích zajištění
- 338 - Ostatní závazky z přímého pojištění a zajištění

34 - Závazky z veřejného zdravotního pojištění

- 341 - Závazky z veřejného zdravotního pojištění za plátcí pojistného
- 342 - Závazky vůči poskytovatelům zdravotní péče
- 343 - Závazky z přerozdělení pojistného
- 346 - Závazky vůči zajišťovacímu fondu
- 348 - Ostatní závazky z veřejného zdravotního pojištění

35 - Zaměstnanci a instituce

- 351 - Závazky k zaměstnancům ze závislé činnosti
- 352 - Závazky z vkladů zaměstnanců
- 353 - Ostatní závazky vůči zaměstnancům
- 354 - Pohledávky za zaměstnanci
- 355 - Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění
- 359 - Opravné položky

36 - Ostatní závazky

- 361 - Závazky z upsaných majetkových účastí
- 362 - Emitované dluhopisy
- 363 - Různí věřitelé
- 364 - Směnky k úhradě
- 365 - Eskontní úvěry
- 366 - Krátkodobé úvěry
- 367 - Půjčky zaručené dluhopisem
- 368 - Přijaté provozní zálohy
- 369 - Ostatní závazky

37 - Zúčtování daní a dotací

- 371 - Daň z příjmů
- 372 - Ostatní přímé daně
- 373 - Nepřímé daně a poplatky
- 374 - Dotace ze státního rozpočtu
- 375 - Ostatní dotace
- 377 - Odložený daňový závazek nebo pohledávka

39 - Přejícné účty aktiv a pasiv

- 391 - Náklady příštích období
- 392 - Výdaje příštích období
- 393 - Výnosy příštích období
- 394 - Příjmy příštích období
- 397 - Dohadné účty aktivní
- 398 - Dohadné účty pasivní
- 399 - Vnitřní zúčtování

Účtová třída 4 - Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

40 - Základní kapitál a kapitálové fondy

- 401 - Základní kapitál
- 402 - Emisní ážio
- 403 - Ostatní kapitálové fondy
- 404 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků kapitálové fondy zdravotních pojišťoven
- 406 - Provozní fond
- 407 - Sociální fond
- 408 - Fond investičního majetku
- 409 - Fond reprodukce investičního majetku

41 - Fondy ze zisku a převedené výsledky

- 411 - Zákonný rezervní fond
- 412 - Ostatní fondy
- 413 - Nerozdělený zisk minulých let
- 414 - Neuhrazená ztráta minulých let

42 - Hospodářský výsledek

- 421 - Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení

43 - Fondy veřejného zdravotního pojištění

- 431 - Základní fond
- 433 - Rezervní fond

44 - Technické rezervy

- 441 - Rezerva na nezasloužené pojistné
- 442 - Rezerva pojistného životních pojištění
- 443 - Rezerva na pojistná plnění
- 444 - Rezerva na prémie a slevy
- 445 - Vyrovnávací rezerva
- 446 - Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník
- 447 - Rezerva pojistného neživotních pojištění
- 449 - Jiné rezervy

45 - Rezervy na ostatní rizika a ztráty

- 451 - Rezervy zákonné
- 452 - Rezerva na daň z příjmů
- 453 - Rezerva na restrukturalizaci
- 459 - Ostatní rezervy

46 - Depozita při pasivním zajištění

- 461 - Závazky ze složených depozit

47 - Dlouhodobé úvěry

- 471 - Bankovní úvěry
- 472 - Ostatní úvěry

48 - Dlouhodobé závazky

- 481 - Závazky k podnikům s rozhodujícím vlivem
- 482 - Závazky k podnikům s podstatným vlivem
- 483 - Emitované dluhopisy
- 484 - Závazky z nájmu
- 485 - Přijaté zálohy

- 486 - Návrtné dotace
- 487 - Půjčky zaručené dluhopisem
- 489 - Ostatní dlouhodobé závazky

49 - Financování pojištění odpovědnosti

- 491 - Garanční fond Kanceláře

Účtová třída 5 - Náklady

50 až 51 - Technický účet k neživotnímu pojištění

- 501 - Náklady na pojistná plnění
- 502 - Podíl zajišťovatelů na nákladech na pojistná plnění
- 503 - Tvorba rezervy na pojistná plnění
- 504 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě rezervy na pojistná plnění
- 505 - Tvorba rezervy na nezasloužené pojistné
- 506 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě rezervy na nezasloužené pojistné
- 507 - Tvorba jiných rezerv
- 508 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě jiných rezerv
- 509 - Tvorba vyrovnávací rezervy
- 511 - Pořizovací náklady (výdaje) na pojistné smlouvy
- 512 - Správní režie
- 514 - Pojistné prémie a slevy
- 515 - Podíl zajišťovatelů na premiích a slevách
- 518 - Ostatní technické náklady
- 519 - Podíl zajišťovatelů na ostatních technických nákladech

52 až 54 - Technický účet k životnímu pojištění

- 521 - Náklady na pojistná plnění
- 522 - Podíl zajišťovatelů na nákladech na pojistná plnění
- 523 - Tvorba rezervy na nezasloužené pojistné
- 524 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě rezervy na nezasloužené pojistné
- 525 - Tvorba rezervy na pojistná plnění
- 526 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě rezervy na pojistná plnění
- 527 - Tvorba rezervy pojistného životních pojištění
- 528 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě rezervy pojistného životního pojištění
- 529 - Tvorba jiných rezerv
- 531 - Podíl zajišťovatelů na tvorbě jiných rezerv
- 532 - Pořizovací náklady (výdaje) na pojistné smlouvy
- 533 - Správní režie
- 535 - Náklady na finanční umístění
- 536 - Pojistné prémie a slevy
- 537 - Tvorba opravných položek k finančnímu umístění
- 538 - Náklady na realizaci finančního umístění
- 539 - Úbytky hodnoty finančního umístění
- 541 - Podíl zajišťovatelů na premiích a slevách
- 547 - Ostatní technické náklady
- 548 - Podíl zajišťovatelů na ostatních technických nákladech

55 až 57 - Netechnický účet

- 551 - Náklady na finanční umístění
- 554 - Tvorba opravných položek k finančnímu umístění
- 555 - Náklady na realizaci finančního umístění
- 558 - Ostatní náklady
- 559 - Tvorba opravných položek k majetku
- 561 - Tvorba rezerv na rizika a ztráty
- 562 - Daně a poplatky
- 563 - Mimořádné náklady

- 564 - Úbytky hodnoty finančního umístění nebo jiná přecenění
- 571 - Daň z příjmů z běžné činnosti - splatná
- 572 - Daň z příjmů z běžné činnosti - odložená
- 573 - Daň z příjmů z mimořádné činnosti - splatná
- 574 - Daň z příjmů z mimořádné činnosti - odložená
- 575 - Dodatečné platby daně z příjmů

59 - Vnitropodnikové převody pojišťoven

- 591 - Vnitropodnikové převody nákladů

Účtová třída 6 - Výnosy

60 až 61 - Technický účet k neživotnímu pojištění

- 601 - Předepsané hrubé pojistné
- 602 - Předepsané hrubé pojistné postoupené zajišťovatelům
- 603 - Použití rezervy na pojistná plnění
- 604 - Podíl zajišťovatelů na použití rezervy na pojistná plnění
- 605 - Použití rezervy na nezasloužené pojistné
- 606 - Podíl zajišťovatelů na použití rezervy nezasloužené pojistné
- 607 - Použití jiných rezerv
- 608 - Podíl zajišťovatelů na použití jiných rezerv
- 609 - Použití vyrovnávací rezervy
- 611 - Převedené výnosy z finančního umístění z netechnického účtu
- 613 - Provize od zajišťovatelů
- 616 - Podíly na ziscích
- 617 - Podíly na ziscích postoupené zajišťovatelům
- 618 - Ostatní technické výnosy
- 619 - Podíl zajišťovatelů na ostatních technických výnosech

62 až 64 - Technický účet k životnímu pojištění

- 621 - Předepsané hrubé pojistné
- 622 - Předepsané hrubé pojistné postoupené zajišťovatelům
- 623 - Použití rezervy na nezasloužené pojistné
- 624 - Podíl zajišťovatelů na použití rezervy na nezasloužené pojistné
- 625 - Použití rezervy na pojistná plnění
- 626 - Podíl zajišťovatelů na použití rezervy na pojistná plnění
- 627 - Použití rezervy pojistného životních pojištění
- 628 - Podíl zajišťovatelů na použití rezervy pojistného životních pojištění
- 629 - Použití jiných rezerv
- 631 - Podíl zajišťovatelů na použití jiných rezerv
- 634 - Výnosy z majetkových účastí
- 635 - Výnosy z pozemků a staveb
- 636 - Výnosy z ostatních složek finančního umístění
- 637 - Použití opravných položek k finančnímu umístění
- 638 - Výnosy z realizace finančního umístění
- 639 - Přírůstky hodnoty finančního umístění
- 641 - Podíly na ziscích
- 642 - Podíly na ziscích postoupené zajišťovatelům
- 643 - Provize od zajišťovatelů
- 647 - Ostatní technické výnosy
- 648 - Podíl zajišťovatelů na ostatních technických výnosech
- 649 - Převod výnosů z finančního umístění na netechnický účet

65 až 67 - Netechnický účet

- 651 - Výnosy z majetkových účastí
- 652 - Výnosy z pozemků a staveb
- 653 - Výnosy z ostatních složek finančního umístění

- 654 - Použití opravných položek k finančním umístěním
- 655 - Výnosy z realizace finančního umístění
- 656 - Převedené výnosy finančního umístění z technického účtu k životnímu pojištění
- 657 - Převod výnosů z finančního umístění na technický účet neživotního pojištění
- 658 - Ostatní výnosy
- 659 - Použití opravných položek k majetku
- 661 - Použití rezerv na rizika a ztráty
- 663 - Mimořádné výnosy
- 664 - Přírůstky hodnoty finančního umístění nebo jiná přecenění

69 - Vnitropodnikové převody pojišťoven

- 691 - Vnitropodnikové převody výnosů

Účtová třída 7 - Závěrkové účty a podrozvahové účty

70 - Účty rozvažné

- 701 - Počáteční účet rozvažný
- 702 - Konečný účet rozvažný

71 - Účet zisků a ztrát

- 711 - Účet zisků a ztrát
- 712 - Zúčtování hospodářského výsledku technického účtu k neživotnímu pojištění
- 713 - Zúčtování hospodářského výsledku technického účtu k životnímu pojištění
- 714 - Zúčtování hospodářského výsledku netechnického účtu

72 - Podrozvahové účty

- 721 - Hodnoty dané do zástavy
- 722 - Hodnoty přijaté do zástavy
- 723 - Směnky k inkasu použité k úhradě do doby jejich splatnosti
- 724 - Jiné hodnoty v evidenci
- 725 - Závazky z leasingu
- 726 - Nároky poškozených ze zákonného pojištění uplatněné u České pojišťovny, a. s.
- 727 - Nároky poškozených z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla uplatňované u Kanceláře
- 728 - Evidenční účet pro výsledek zajištění
- 729 - Evidenční účty

73 - Podrozvahové účty

Účtová třída 8 a 9 - Vnitropodnikové účetnictví pojišťoven

ROZVAHA POJIŠŤOVEN k 31.12.2004

Celkem za všechny pojišťovny včetně ČKP

v tis. Kč (bez des. míst)

Legenda	Číslo řádku	Minulé období	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše
		1	2	3	4
AKTIVA					
A. Pohledávky za upsaný základní kapitál	1	158 000	40 000	0	40 000
B. Dlouhodobý nehmotný majetek, z toho:	2	1 598 335	7 264 109	3 003 238	4 260 872
a) zřizovací výdaje	3	706	39 714	38 190	1 524
b) goodwill	4	50 054	3 169 808	662 841	2 506 967
C. Finanční umístění (Investice)	5	216 896 811	251 247 386	72 346	251 175 039
I. Pozemky a stavby (nemovitosti), z toho:	6	9 902 868	10 543 679	8 053	10 535 626
a) provozní nemovitosti	7	3 201 735	3 398 767	8 053	3 390 714
II. Finanční umístění v podnikatelských seskupeních	8	18 688 207	24 685 733	11 683	24 674 050
1. Podíly v ovládaných osobách	9	11 858 445	18 685 863	11 683	18 674 180
2. Dluhové cenné papíry vydané ovládanými osobami a půjčky těmto osobám	10	5 511 053	4 876 436	0	4 876 436
3. Podíly s podstatným vlivem	11	1 318 709	1 123 434	0	1 123 434
4. Dluhové cenné papíry vydané osobami, ve kterých má účetní jednotka podstatný vliv, a půjčky těmto osobám	12	0	0	0	0
III. Jiná finanční umístění	13	188 297 094	216 014 567	52 610	215 961 956
1. Akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem, ostatní podíly	14	12 647 011	26 746 403	52 110	26 694 293
2. Dluhové cenné papíry	15	145 712 788	155 460 104	0	155 460 104
3. Finanční umístění v investičních sdruženích	16	188 656	361 473	0	361 473
4. Ostatní půjčky	17	5 553 410	4 970 014	500	4 969 514
5. Depozita u finančních institucí	18	23 630 442	27 448 739	0	27 448 739
6. Ostatní finanční umístění	19	564 786	1 027 833	0	1 027 833
IV. Depozita při aktivním zajištění	20	8 643	3 407	0	3 407
D. Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	21	5 079 991	7 737 291	0	7 737 291
E. Dlužníci	22	20 865 034	34 717 842	12 689 033	22 028 809
I. Pohledávky z operací přímého pojištění	23	9 763 622	12 259 128	4 159 603	8 099 525
1. pojistníci	24	9 381 719	11 720 594	3 924 750	7 795 843
2. zprostředkovatelé	25	381 903	538 535	234 853	303 682
II. Pohledávky z operací zajištění	26	7 560 441	5 348 236	108 998	5 239 239
III. Ostatní pohledávky	27	3 540 971	17 110 478	8 420 433	8 690 045
F. Ostatní aktiva	28	10 540 739	8 147 501	4 123 949	4 023 552
I. Dlouhodobý hmotný majetek, jiný než pozemky a stavby (nemovitosti), a zásoby	29	3 179 091	6 581 805	4 123 366	2 458 439
II. Hotovost na účtech u finančních institucí a hotovost v pokladně	30	5 555 635	1 516 640	583	1 516 057
III. Jiná aktiva	31	1 806 013	49 057	0	49 057
G. Přejícné účty aktiv	32	5 572 082	4 708 725	170	4 708 555
I. Naběhlé úroky a nájemné	33	194 345	93 122	0	93 122
II. Odložené pořizovací náklady na pojistné smlouvy, v tom odděleně:	34	3 372 421	3 138 599	0	3 138 599
a) v životním pojištění	35	1 652 363	1 505 518	0	1 505 518
b) v neživotním pojištění	36	1 720 058	1 633 082	0	1 633 082
III. Ostatní přejícné účty aktiv, z toho:	37	2 005 317	1 477 004	170	1 476 834
a) dohadné položky aktivní	38	1 019 129	623 339	0	623 338
AKTIVA CELKEM	39	260 710 993	313 862 855	19 888 736	293 974 119

PASIVA				
A. Vlastní kapitál	40	41 402 553		53 277 328
I. Základní kapitál, z toho:	41	13 646 855		14 381 427
a) změny základního kapitálu	42	21 000		90 000
b) vlastní akcie nebo vlastní zatímní listy, vlastní obchodní podíly	43	431 428		0
II. Emisní ažio	44	1 078 414		1 078 414
III. Rezervní fond na nové ocenění	45	0		17 570
IV. Ostatní kapitálové fondy	46	9 932 582		13 956 238
V. Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku	47	4 212 336		3 459 248
VI. Nerozdělený zisk minulých účetních období nebo neuhrazená ztráta minulých účetních období	48	6 780 000		9 480 785
VII. Zisk nebo ztráta běžného účetního období	49	5 752 367		10 903 646
B. Podřízená pasiva	50	2 500 000		2 500 000
C. Technické rezervy	51	171 647 575	214 202 908	22 728 679
1. Rezerva na nezasloužené pojistné	52	14 979 108	18 349 596	4 435 440
z toho: a) Rezerva na nezasloužené pojistné vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	53	2 789 500	3 157 493	207 458
b) Rezerva na nezasloužené pojistné vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	54	12 189 608	15 192 103	4 227 982
2. Rezerva pojistného životních pojištění	55	115 492 766	126 070 278	1 344 058
3. Rezerva na pojistná plnění	56	26 445 611	52 733 190	16 373 426
z toho: a) Rezerva na pojistná plnění vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	57	2 667 756	3 435 273	557 151
b) Rezerva na pojistná plnění vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	58	23 777 855	49 297 917	15 816 275
4. Rezerva na prémie a slevy	59	1 037 713	1 193 238	53 973
z toho: a) Rezerva na prémie a slevy vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	60	381 136	389 698	0
b) Rezerva na prémie a slevy vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	61	656 577	803 540	53 973
5. Vyrovnávací rezerva	62	4 084 894	4 529 406	0
6. Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry	63	4 246 927	5 294 923	0
7. Rezerva pojistného neživotních pojištění	64	150 722	219 125	48 263
z toho: a) Rezerva pojistného neživotních pojištění vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	65	5 966	5 006	0
b) Rezerva pojistného neživotních pojištění vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	66	144 756	214 119	48 263
8. Jiné rezervy	67	5 209 835	5 813 150	473 518
z toho: a) Jiná rezerva vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	68	836 845	0	0
b) Jiná rezerva vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	69	4 372 989	5 813 150	473 518
D. Technická rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	70	5 002 209	7 729 103	185 320
E. Rezervy na ostatní rizika a ztráty	71	1 403 034		2 673 562
1. Rezerva na důchody a podobné závazky	72	32 977		18 654
2. Rezerva na daně	73	1 060 831		2 467 092
3. Ostatní rezervy	74	309 226		187 815
F. Depozita při pasivním zajištění	75	2 473 498		2 887 778
G. Věřitelé	76	29 293 288		26 691 558
I. Závazky z operací přímého pojištění	77	6 697 336		6 215 298
II. Závazky z operací zajištění	78	6 411 957		7 420 030
III. Výpůjčky zaručené dluhopisem, z toho:	79	0		0
a) směnitelné (konvertibilní) výpůjčky	80	0		0
IV. Závazky vůči finančním institucím	81	3 184 871		1 524 388
V. Ostatní závazky, z toho:	82	8 777 486		11 409 621
a) daňové závazky a závazky ze sociálního zabezpečení	83	1 816 115		3 422 042
VI. Garanční fond Kanceláře	84	4 221 638		122 222
H. Přechnodné účty pasiv	85	6 988 835		6 925 883
I. Výdaje příštích období a výnosy příštích období	86	3 452 079		3 955 170
II. Ostatní přechnodné účty pasiv, z toho:	87	3 536 756		2 970 712
a) dohadné položky pasivní	88	3 521 478		2 885 883
PASIVA CELKEM	89	260 710 993		293 974 119

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY POJIŠŤOVEN k 31.12.2004

Celkem za všechny pojišťovny včetně ČKP

v tis. Kč (bez des. míst)

	Číslo řádku	Základna	Mezisoučet	Výsledek
	b	1	2	3
I. TECHNICKÝ ÚČET K NEŽIVOTNÍMU POJIŠTĚNÍ				
1. Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění:	1	x	x	x
a) předepsané hrubé pojistné	2	68 377 194	x	x
b) pojistné postoupené zajišťovateli	3	26 974 974	41 402 220	x
c) změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné (+/-)	4	-248 815	x	x
d) změna stavu rezervy na nezasloužené pojistné, podíl zajišťovatelů (+/-)	5	945 312	-1 194 127	42 596 348
2. Převedené výnosy z finančního umístění (investic) z Netechnického účtu (položka III.6.)	6	x	x	1 538 378
3. Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	7	x	x	26 304 653
4. Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění:	8	x	x	x
a) náklady na pojistná plnění:	9	x	x	x
aa) hrubá výše	10	35 368 379	x	x
ab) podíl zajišťovatelů	11	11 006 412	24 361 967	x
b) změna stavu rezervy na pojistná plnění (+/-):	12	x	x	x
ba) hrubá výše	13	9 402 424	x	x
bb) podíl zajišťovatelů	14	298 143	9 104 282	33 466 248
5. Změny stavu ostatních technických rezerv, očištěné od zajištění (+/-)	15	x	x	1 013 389
6. Prémie a slevy, očištěné od zajištění	16	x	x	644 212
7. Čistá výše provozních nákladů:	17	x	x	x
a) pořizovací náklady na pojistné smlouvy	18	x	10 038 700	x
b) změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů (+/-)	19	x	14 284	x
c) správní režie	20	x	7 950 409	x
d) provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	21	x	4 801 673	13 201 720
8. Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	22	x	x	19 270 563
9. Změna stavu vyrovnávací rezervy (+/-)	23	x	x	443 249
10. Mezisoučet, zůstatek (výsledek) Technického účtu k neživotnímu pojištění (položka III.1.)	24	x	x	2 399 998
II. TECHNICKÝ ÚČET K ŽIVOTNÍMU POJIŠTĚNÍ				
1. Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění:	25	x	x	x
a) předepsané hrubé pojistné	26	x	44 201 009	x
b) pojistné postoupené zajišťovateli	27	x	2 020 719	x
c) změna stavu rezervy na nezasloužené pojistné, očištěná od zajištění (+/-)	28	x	158 369	42 021 921
2. Výnosy z finančního umístění (investic):	29	x	x	x
a) výnosy z podílů se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob	30	x	102 549	x
b) výnosy z ostatního finančního umístění (investic), se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob, v tom:	31	x	x	x
ba) výnosy z pozemků a staveb nemovitostí	32	356 451	x	x
bb) výnosy z ostatních investic	33	8 253 501	8 609 952	x
c) změny hodnoty finančního umístění (investic)	34	x	28 382	x
d) výnosy z realizace finančního umístění (investic)	35	x	32 418 218	41 159 101
3. Přírůstek hodnoty finančního umístění (investic)	36	x	x	7 062 494
4. Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	37	x	x	557 420
5. Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění:	38	x	x	x
a) náklady na pojistná plnění:	39	x	x	x
aa) hrubá výše	40	23 442 780	x	x
ab) podíl zajišťovatelů	41	320 809	23 121 971	x
b) změna stavu rezervy na pojistná plnění (+/-):	42	x	x	x
ba) hrubá výše	43	684 878	x	x
bb) podíl zajišťovatelů	44	477 581	207 297	23 329 268
6. Změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění (+/-):	45	x	x	x
a) změna stavu rezervy pojistného životního pojištění:	46	x	x	x
aa) změna stavu hrubé výše	47	10 033 045	x	x
ab) podíl zajišťovatelů	48	425 382	9 607 663	x
b) změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění	49	x	4 247 888	13 855 550
7. Prémie a slevy, očištěné od zajištění	50	x	x	89 074
8. Čistá výše provozních nákladů:	51	x	x	x
a) pořizovací náklady na pojistné smlouvy	52	x	6 013 315	x
b) změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů (+/-)	53	x	29 867	x
c) správní režie	54	x	4 239 579	x
d) provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	55	x	414 403	9 868 358
9. Náklady na finanční umístění (investice):	56	x	x	x
a) náklady na správu finančního umístění (investic), včetně úroků	57	x	1 819 906	x
b) změna hodnoty finančního umístění (investic)	58	x	13 962	x
c) náklady spojené s realizací finančního umístění (investic)	59	x	31 813 189	33 647 058
10. Úbytky hodnoty finančního umístění (investic)	60	x	x	2 948 671
11. Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	61	x	x	896 843
12. Převod výnosů z finančního umístění (investic) na Netechnický účet (položka III.4.)	62	x	x	527 890
13. Mezisoučet, zůstatek (výsledek) Technického účtu k životnímu pojištění (položka III.2.)	63	x	x	5 638 223

III. NETECHNICKÝ ÚČET				
1. Výsledek Technického účtu k neživotnímu pojištění (položka I.10.)	64	x	x	2 399 998
2. Výsledek Technického účtu k životnímu pojištění (položka II.13.)	65	x	x	5 638 223
3. Výnosy z finančního umístění (investic):	66	x	x	x
a) výnosy z podílů se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob	67	x	126 061	x
b) výnosy z ostatního finančního umístění (investic), se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob, v tom:	68	x	x	x
ba) výnosy z pozemků a staveb (nemovitosti)	69	58 656	x	x
bb) výnosy z ostatních investic	70	2 668 671	2 727 327	x
c) změny hodnoty finančního umístění (investic)	71	x	870 110	x
d) výnosy z realizace finančního umístění (investic)	72	x	8 213 300	11 936 798
4. Převedené výnosy finančního umístění (investic) z Technického účtu k životnímu pojištění (položka II.12.)	73	x	x	526 986
5. Náklady na finanční umístění (investice):	74	x	x	x
a) náklady na správu finančního umístění (investic), včetně úroků	75	x	795 532	x
b) změna hodnoty finančního umístění (investic)	76	x	659 505	x
c) náklady spojené s realizací finančního umístění (investic)	77	x	8 046 263	9 501 300
6. Převod výnosů z finančního umístění (investic) na Technický účet k neživotnímu pojištění (položka I.2.)	78	x	x	1 537 288
7. Ostatní výnosy	79	x	x	5 426 003
8. Ostatní náklady	80	x	x	2 267 906
9. Daň z příjmů z běžné činnosti	81	x	x	3 523 322
10. Zisk nebo ztráta z běžné činnosti po zdanění	82	x	x	9 098 191
11. Mimořádné výnosy	83	x	x	1 986 304
12. Mimořádné náklady	84	x	x	122 090
13. Mimořádný zisk nebo ztráta	85	x	x	1 864 214
14. Daň z příjmů z mimořádné činnosti	86	x	x	8 161
15. Ostatní daně neuvedené v předcházejících položkách	87	x	x	50 598
16. Zisk nebo ztráta za účetní období (položka III.3.)	88	x	x	10 903 646

Příloha č. 5

Seznam mezinárodních účetních standardů k 31. 3. 2004

- IAS 1 - Prezentace účetní závěrky
- IAS 2 - Zásoby
- IAS 7 - Výkazy peněžních toků
- IAS 8 - Účetní politiky, změny v účetních odhadech a chyby
- IAS 10 - Události po datu rozvahy
- IAS 11 - Stavební smlouvy
- IAS 12 - Daně ze zisku
- IAS 14 - Vykazování podle segmentů
- IAS 16 - Pozemky, budovy a zařízení
- IAS 17 - Leasingy
- IAS 18 - Výnosy
- IAS 19 - Zaměstnanecké požitky
- IAS 20 - Vykazování státních dotací a zveřejnění státní podpory
- IAS 21 - Dopady změn směnných kursů cizích měn
- IAS 23 - Výpůjční náklady
- IAS 24 - Zveřejnění přízněných stran
- IAS 26 - Penzijní plány
- IAS 27 - Konsolidovaná a individuální účetní závěrka
- IAS 28 - Investice do přidružených podniků
- IAS 29 - Vykazování v hyperinflačních ekonomikách
- IAS 30 - Zveřejňování v účetních závěrkách bank a podobných finančních institucí
- IAS 31 - Účasti ve společných podnicích
- IAS 32 - Finanční nástroje: zveřejňování a prezentace
- IAS 33 - Zisk na akcii
- IAS 34 - Mezitímní účetní výkaznictví
- IAS 36 - Snížení hodnoty aktiv
- IAS 37 - Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva
- IAS 38 - Nehmotná aktiva
- IAS 39 - Finanční nástroje: účtování a oceňování
- IAS 40 - Investice do nemovitostí
- IAS 41 - Zemědělství

- IFRS 1 - První přijetí Mezinárodních standardů účetního výkaznictví
- IFRS 2 - Platby akciemi
- IFRS 3 - Podnikové kombinace
- IFRS 4 - Pojistné smlouvy
- IFRS 5 - Dlouhodobá aktiva držená k prodeji a ukončené operace

Příloha č. 6

Seznam Českých účetních standardů pro pojišťovny

- 201 – Účty a zásady účtování na účtech
- 202 – Otevírání a uzavírání účetních knih, závěrkové a podrozvahové účty, vnitropodnikové účetnictví pojišťoven
- 203 – Pohledávky z operací přímého pojištění a z operací zajištění
- 204 – Předepsané hrubé pojistné
- 205 – Závazky z operací přímého pojištění a z operací zajištění
- 206 – Náklady na pojistná plnění
- 207 – Technické rezervy v neživotním a v životním pojištění
- 208 – Vlastní kapitál
- 209 – Cizí kapitál a závazky, s výjimkou technických rezerv
- 210 – Finanční umístění (investice)
- 211 – Finanční umístění životního pojištění
- 212 – Pořizovací náklady na pojistné smlouvy
- 213 – Náklady a výnosy
- 214 – Pojišťování vývozních úvěrových rizik se státní podporou u exportních pojišťoven
- 215 – Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla u České kanceláře pojistitelů
- 216 – Zákonné pojištění
- 217 – Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek, s výjimkou nemovitostí
- 218 – Ostatní aktiva
- 219 – Inventarizační rozdíly
- 220 – Zúčtování daní a dotací
- 221 – Ostatní zúčtovací vztahy
- 222 – Přejídné účty aktiv a pasív
- 223 – Konsolidace účetní závěrky